

Til: Arter og Naturbeskyttelse (naturbeskyttelse@mst.dk)
Fra: (Ingen afsender)
Titel: Høringssvar - Naturplaner - Høring af Natura 2000-planer 2022-2027
E-mailtitel:
Sendt: 25-05-2022 08:36

Sag nr. 2022 - 39385: Høringssvar naturplaner - STO - Havet og kysten mellem Præstø Fjord og Grønsund

Modtaget via hjemmesiden den 25-05-2022 08:36:12

Kvitteringsnummer: tafetfryp9

Høringssvar til Natura 2000 planerne for områder 168, 171, 180 og 183

Møn Naturforening ser generelt den øgede rekreative brug af Møns natur som en betydende, og voksende, trussel mod dyrelivet. Vi ser gerne, at den mønske natur, herunder Natura 2000, bliver brugt i rekreativt øjemed – blot det foregår på naturgrundlagets præmisser.

Naturturismen indgår som helt centralt element i Vordingborg Kommunes strategi for lokal udvikling på Møn, formuleret i "[Strategi for bæredygtig turisme](#)" fra april 2021. I den såkaldte [Udviklingsplan for 17 kommuner i Region Sjælland](#) (august 2020), er Møn bestemt til at være en turismemæssig "vækstdynamo".

Når Fehmern-forbindelsen om få år står klar, vil besøgstrykket øge markant. Da vil ca. 20 mio. nordeuropæere kunne nå Møn på en par timers køretur!

Nævnte Strategi og Udviklingsplan er udformet med uforholdsmæssigt stor indflydelse fra turistbranchen – og mange blinde vinkler i øvrigt. Hverken Strategi eller Udviklingsplan er underlagt miljøvurdering.

Set i det lys, mener vi det er særdeles vigtigt, at den nye generation af Natura 2000 planer sikrer, at skadelig menneskelig forstyrrelse kan forebygges og undgås, helt på linje med andre former for trusler mod udpegningsgrundlag og beskyttede arter.

Vi sendte 14.9. 2020 [kommentarer til Natura 2000 basisanalyserne](#), hvor vi gjorde opmærksom på eskaleringen af outdoor aktiviteter.

Den 19.7.2021 henvendte vi os til myndighederne med "[Rekreativ udnyttelse af Møn og farvandet omkring Møn](#)", hvor vi uddybede konkrete problematikker og stillede spørgsmål.

Vi fik svar fra Miljøministeriet (J.nr. 2021-11366), hvor der bl.a. står, at spørgsmålet om forstyrrelse vil blive vurderet i forbindelse med de Natura 2000 planer, som nu er i høring. Det er naturligvis opløftende.

Vi noterer, at Miljøstyrelsen har fokus på problematikken via [DTC-notat fra februar i år](#) om forstyrrelsestrusler i to udvalgte Natura 2000-områder, samt i en kommende rapport om samtlige Natura 2000-områder, som er færdig i juni 2022.

Vores bidrag til den aktuelle høring om Natura 2000 planer er i to dele:

1. Generelt med en række betragtninger, som leder til konklusionerne, at
 - Natura 2000 planerne bør pålægge de lokale myndigheder at arbejde med strategier for **hvordan den nødvendige uforstyrrelse kan sikres / genetableres** specifikt set i relation til turismeplanerne.
 - At der af Natura 2000 planerne endnu mere tydeligt bør fremgå, at menneskelig forstyrrelse er en trussel, således at alle planer, projekter etc. specifikt skal vurderes på det parameter.

2. Områdespecifikt, hvor vi nævner nogle problemer i de 4 områder.

1. Generelt:

Natura 2000 forpligtelserne er bindende for myndighederne, samt ligger til grund for myndighedsudøvelsen i øvrigt, hvilket er bekræftet via EU-domstolens retspraksis. Når vi alligevel på lokalt niveau oplever, at Natura 2000 ikke vægtes med den fornødne tyngde, så ser vi hovedårsagen hertil i, at der samlet set er et massivt økonomisk og politisk pres, som "overdøver" naturdirektiverne:

Økonomiske interesser fra lokale og andre interessenter og brancheorganisationer, inkl. statslige målsætninger om at vækste turisme. Politiske ønsker via myndigheder og interesseorganisationer om at få flere danskere ud i naturen, hvilket naturligvis i sig selv er positivt, men i praksis ofte ses tilsidesætte beskyttelseshensyn.

Rekreativ udnyttelse har helt andre karakteristika end eksempelvis trusler fra almindelige regulerbare og forudsigelige projekter, såsom infrastruktur og industri, bl.a. fordi:

- Turismen er konjunkturfølsom og påvirkelig af forskellige tendenser. Hvilken vandsport er "in", mere eller mindre tilfældige påfund der går viralt, "cool" at være tæt på naturen etc.
- Meget af turismen går under Natura 2000 screenings radar. Problematikkerne "fanges ikke ind" af de sædvanlige screenings osv. procedurer.
- Den kumulative effekt er betydende. Men den går under radaren, da projekterne vurderes enkeltvis, i de tilfælde at de i det hele taget er genstand for vurdering.
- Nogle turismetiltag overlapper flere myndigheders ressortområder, hvilket giver en diffus ansvarsfordeling, til fordel for diverse projektmagere, men til ulempe for naturbeskyttelsen. Et eksempel herpå er det løst formulerede paraplyprojekt ["Kystprojektet"](#).

Mange af arterne på udpegningsgrundlaget i de mønske Natura 2000 områder trives, fordi de her finder de uforstyrrede lokaliteter, som de har brug for. Dette fremgår af basisanalyserne.

Hvordan sikres den fornødne uforstyrrelse fremover? Hvordan sikres, at uforstyrrelsen genetableres de steder, den er gået tabt?

DTC-rapporten pointerer (s.6.), at vidensniveauet omkring menneskelig færdsel og udviklingen i menneskelige aktiviteter i fuglebeskyttelsesområderne er yderst begrænset.

Ligesom for andre typer af trusler, må vi udgå fra, at forsigtighedsprincippet og omvendt bevisbyrde følger af EU:s lovgivning og retspraksis.

Vi ser derfor en nødvendighed i, at Natura 2000 planerne anviser eller tematiserer, hvordan den rekreative brug kan planlægges og reguleres, så turismen sker på Natura 2000's præmis og ikke omvendt.

Vordingborg Kommunes markante vækststrategi for turisme, med natur og outdoor som trækplaster, baserer sig på en markant øget overnatningskapacitet via store feriecentre. Aktuelt har kommunen vedtaget planerne for [REDACTED] i Stege, som skal have plads til 2.500 overnattende gæster. Projektområdet ligger midt imellem Natura 2000 områderne 168 og 180, klos op af vildtreservat. Projektet, som er omfattet af den statslige forsøgsordning for Kyst- og Naturturisme fra 2015, er særligt defineret ved s.k. "blå turisme". I projektet indgår 25 huse på pæle i vandet i Stege havneindløb, med forøjningsmulighed ved hver enhed. Da Pælehusene så åbenlyst henvender sig til vandsports- og lystfiskersegmentet, har Møn Naturforening i en klage argumenteret for, at Pælehusene skal konsekvensvurderes med tanke på fuglearter på udpegningsgrundlaget for N 168, som ifølge basisanalyserne er afhængige af uforstyrrelse. Da klageinstansen ikke gav medhold i klagen, så viser det, hvor vanskeligt habitatdirektivet lader sig implementere via den sædvanlige procedure, når det gælder turisme – selv når det gælder helt konkrete projekter med fast anlæg osv.

Det vides ikke, om en tilsvarende klage over [REDACTED] i sin helhed, med plads til 2.500 gæster, også vil underkendes i Klagenævnet?

Men miljøministerens besvarelse af spørgsmål nr 570 i marts 2020 fastslår, at habitatdirektivet gælder i medlemslandene, uanset graden af national gennemførelse.

<https://www.ft.dk/samling/20191/almindel/mof/spm/570/svar/1642505/2163262.pdf>

Konklusionen må være, at når det gælder trusselstypen "menneskelig forstyrrelse", så må det gribes anderledes an:

Vækststrategier for naturturisme kan ikke stå alene.

Det er nødvendigt med strategier for, hvordan uforstyrrelsen kan fastholdes/genetableres, så direktivbestemt beskyttelse ikke tilsidesættes. Dette i henhold til Habitatdirektivets §6.2., som tager afsæt i princippet om forebyggelse, hvorefter medlemsstaterne skal træffe "passende foranstaltninger" for at undgå forringelser og forstyrrelser af de arter, for hvilke områderne er udpeget.

Vi henviser til EU Kommissionens vejledning til myndighederne (2019) "Forvaltning af Natura 2000-lokaliteter. Bestemmelserne i artikel 6 i habitatdirektivet 92/43/EØF" og Miljøstyrelsens habitatvejledning fra 2020.

Møn Naturforening henstiller derfor til, at Natura 2000 planerne pålægger henholdsvis Vordingborg Kommune (via handleplanerne) og Naturstyrelsen (via plejeplanerne), at arbejde

med strategier for, hvordan den nødvendige uforstyrrethed kan sikres / genetablere, og forringelse af levestederne kan undgås, set i lyset af den stigende brug af Møns Natura 2000 områder til turisme og rekreation.

Vi henstiller endvidere til, at det af Natura 2000 planerne tydeligt skal fremgå, at alle planer, projekter og aktiviteter, som direkte eller indirekte, herunder kumulativt og på strateginiveau, kan medføre menneskelig forstyrrelse af arterne på udpegningsgrundlaget eller forringelse af levestederne, skal vurderes i forhold hertil, af den/de godkendende/tilsynsførende myndighed(er).

I de lokale myndigheders "værktøjskasse" er redskaber som arbejde med zoner og tilgængelighed, markedsføring, "nudging" og andet, som vi gerne vil gøre opmærksom på igen, når kommunens handleplaner og Naturstyrelsens plejeplaner kommer i høring.

Områdespecifikt:

Kun nogle nedslag. Vi har i henvendelsen "[Rekreativ udnyttelse...](#)" givet en mere uddybende behandling.

168 Havet og kysten...

Området har nationalt og internationalt stor betydning bl.a. for mange fuglearter. En præmis for mange af disse arter er netop det ringe forstyrrelsesniveau.

Mange af arterne på udpegningsgrundlaget er bl.a. i yngletiden meget følsomme for menneskelig forstyrrelse (landgang på skær, færdsel, forskellige former for vandsport, droneflyvning etc.)

Hvor "publikum" før var jægere, fiskere og rutinerede fritidssejlere, så ser vi i disse år uerfarne turister myldre ud i lejede kajaker etc., uvidende om den skade de forårsager ved landgang på ynglesteder.

Med Stege Sukkerfabrik Feriecenters 2.500 gæster inkl. Pælehusene, bliver opgaven med at håndhæve beskyttelseshensynene svær og kompleks, måske umulig, at løfte. Planmaterialet nævner "markering" som foranstaltning mod menneskelig forstyrrelse – det mener vi er ganske utilstrækkeligt.

Vi har i 2021 konstateret og dokumenteret, at de kæmpe flokke svingfjerfældende, ikke flyvedygtige svaner, klumper sig sammen. Det er deres velkendte stressreaktion på menneskelig forstyrrelse, som når den gentages, har betydning for bl.a. fouragering. Svanernes fældning sker uheldigvis i juli og august, samtidig med at turistsæsonen er på sit højeste. Problematikken er velkendt og belyst i [DCE-rapport fra 2019](#).

Af vital betydning for mange af de ynglende fugle er uforstyrrethed på strande og skær.

Eksempelvis de så godt som helt uforstyrrede Sækkesand med omkringliggende småøer, som er et vigtigt ynglested for terner, herunder den meget sjældne rovterne. Denne uforstyrrethed er nu truet af bl.a. [REDACTED] og Kystprojektet, som begge vil pofitere på at sende turister ud i naturen.

171 Klinteskov

Som vi har beskrevet, i "Rekreativ udnyttelse...", så konflikter MTB-kørslen (mountainbike) med Natura 2000 beskyttelseshensyn.

Vi har gået MTB ruten, og trods flere egnede redetræer til hvepsevågen og andre rovfugle, er der ikke en eneste rede langs MTB-sporene. Undersøgelse fra Store Dyrehave med optælling af reder før og efter anlæg af MTB-rute viser, at MTB mindsker antallet ynglende rovfugle markant, herunder hvepsevåge.

Vi mener desuden, at de er en juridisk uholdbar situation omkring Geo-centeret, som klagenævnet ved etableringen friholdt fra VVM, med det argument, at der kun er tale om indendørs aktiviteter, og derfor betragtes det på linje med et traditionelt museum. Men aktiviteterne foregår i høj grad udendørs, herunder MTB. Da sagen således blev afgjort på den forkerte præmis, mener vi der bør overvejes at genåbne den.

Med knopskydning kommer der stort set hvert år nye primitive overnatningspladser på Naturstyrelsens arealer, som skaber yderligere uro. Nyt for i år er udvidelse af shelterpladsen ved Mandemarke Haver, samt brug af den gamle skovfogedbolig ved Liselund til turismeformål.

180 Stege Nor

Ville fortjene status som EU-fuglebeskyttelsesområde, da her er fuglebestande (toppet lappedykker, stor skallesluger m.fl.), der er beskyttet via fuglebeskyttelsesdirektivet.

Uforstyrreligheden, som gør området til en god fuglelokalitet, er truet, på linje med og af samme årsager som område 168.

Uden for Natura 2000 ligger havneindløbet og Sukkerfabrikkens slambassiner, hvor mange andefugle, herunder op til flere tusinde troldænder, har deres vinterkvarter. Det er truet af Pælehusene og øget aktivitet på Sukkerfabrikkens område.

183 Busemarke Mose og Råby Sø

Området er en betydende fuglelokalitet, selv om dette ikke bliver nævnt i materialet. Af hensyn til fuglelivet kan vi kun opfordre til, at her fortsat absolut bør friholdes for publikumsadgang.

Kitesurferne holder sig fra stranden syd for området, det ville ellers kunne skræmme fuglelivet.

Tilsvarende må hanggliding, dronedeflyvning helikopteroverflyvning o.l. undgås.

På vegne af bestyrelsen i Møn Naturforening

Opsummering af indberetning

Nedenfor vises de oplysninger som er blevet indberettet.

Afgiv høringssvar

Afsender af høringssvar	Møn Naturforening
Afsenders e-mailadresse	kontakt@moennatur.dk
Afsenders telefonnummer	
Interessenttype	Organisation, forening mv
Tilføj kontaktperson	✓
Kontaktpersons navn	
Kontaktpersons e-mailadresse	kontakt@moennatur.dk
Kontaktpersons telefonnummer	
Høringssvaret er af generel karakter	
Områdenavn	Havet og kysten mellem Præstø Fjord og Grønsund
Områdenummer	168
Datagrundlag	✓
Indsatsprogram	✓
Lovgrundlag	✓
Modstridende interesser	✓
Målsætninger	
Rollefordeling	✓
Strategisk Miljøvurdering (SMV)	✓
Udpegningsgrundlag og områdeafgrænsning	
Økonomi	
Andet relateret til høring af Natura 2000-planer	
Skriv høringssvar	Henviser til vedhæftet fil. Høringssvaret går på de 4 mønske N2k: 168, 171, 180, 183
Vedhæft dokumenter og/eller billeder	Moen-naturforening-hoeringssvar-Natura-2000-Planer-25maj22.pdf

Indsendt 25-05-2022 08:36. Kvitteringsnummer TA-FET-FR-YP9.

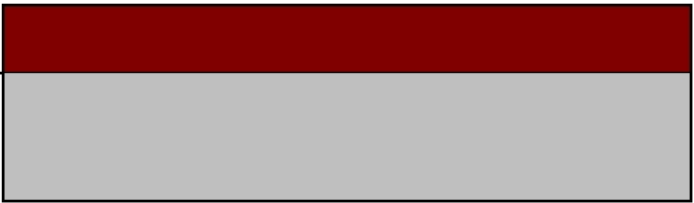
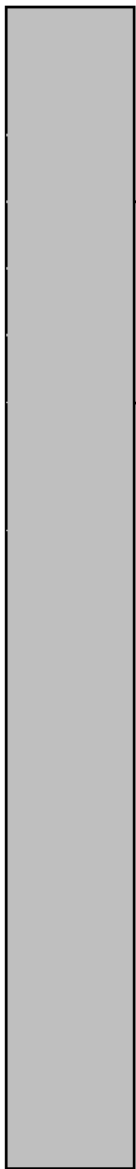
Til: Arter og Naturbeskyttelse (naturbeskyttelse@mst.dk)
Fra: (Ingen afsender)
Titel: Høringssvar - Naturplaner - Høring af Natura 2000-planer 2022-2027
E-mailtitel:
Sendt: 09-05-2022 14:24

Sag nr. 2022 - 34194: Høringssvar naturplaner - -

Modtaget via hjemmesiden den 09-05-2022 14:18:48

Kvitteringsnummer: uqtecs686g

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse.....	3
1 Indledning.....	5
Indhold.....	5
Beskrivelse af Liselund.....	8
2 Målsætning.....	9
Overordnet målsætning	9
Delmål for ejendommen	9
3 Skovregistrering 2017.....	11
Indledning.....	11
Skovregistrering.....	11
Areal- og vedmassesstatus 2017	11
Bevoksningsliste	17
Skovkort 1:4.000.....	23
4 Temaregistreringer 2017	25
Indledning.....	25
Statussammendrag.....	26
Nøglebiotoper	27
Landskabelige værdier.....	27
Nøglebiotoper – liste	29
Nøglebiotoper/landskab - Kort 1:4.000.....	34
Offentlige reguleringer	36
Offentlige reguleringer – Kort 1:4.000	39
5 Primær skovdrift.....	41
Tilvækst-/hugstberegning - lokaliseret foryngelsesplan	41
Resultater	41
6 Naturværdier	43
Indledning.....	43
Plan for beskyttelse af naturværdier.....	43
7 Bilag	45
Bilag 1. Tilvækstoversigter og formtal.....	47
Bilag 2. Træartskoder og driftsklasseinddeling	49
Bilag 3. Beskrivelse af bevoksningsliste.....	51
Bilag 4. Nøglebiotopbeskrivelse	53
Bilag 5. Beskrivelse af offentlige reguleringer	61

1 Indledning

- indhold, beskrivelse af Liselund

Indhold

Den grønne driftsplan for Liselund Gods indeholder modulerne I og II. Driftsplanen omfatter arealerne markeret med grønt på kortet herunder. De bevoksede arealer i afdelingerne 13, 15 og 17 til 19 er ikke medregnet i denne driftsplan.

Nedenfor beskrives de to modulers indhold og udarbejdelse, samt hvor de enkelte dele er placeret i driftsplanen. Hvis der ønskes yderligere uddybning af kravene til de enkelte moduler henvises til Naturstyrelsens hjemmeside: www.naturstyrelsen.dk.

Vejledning om tilskud til grøn driftsplan kan hentes via flg. link: http://naturstyrelsen.dk/media/138562/vejledning_groen_drift_2015.pdf

Modul I: Målsætning, status og kort

Indhold

Opstilling af overordnet målsætning for Liselund, herunder opstilling og kvantificering af alle væsentlige delmål (afsnit 2).

Bevoksningsliste med angivelse af anvendelse/hovedtræart, indblandingsarter, alder, højde og areal m.m. (afsnit 3).

Registrering af nøglebiotoper samt plejebehov (afsnit 4).

Registrering af landskabelige værdier (afsnit 4).

Registrering af skovens adgangsforhold samt anlæg for friluftslivet (afsnit 4).

Registrering af kulturhistoriske spor (afsnit 4).

Registrering af offentlige reguleringer m.m. (afsnit 4).

Ud over ovennævnte obligatoriske krav til den grønne driftsplan er der udarbejdet areal- og vedmasse-sammendrag for 2017 (afsnit 3).

Registrering og udarbejdelse af skovkort og bevoksningsliste

Registrering og udarbejdelse af skovkort og bevoksningsliste er foretaget af [REDACTED]. Skovkortet er udarbejdet på grundlag af ortofotos optaget i 2015 og Geodatastyrelsens laserscanninger af terrænet, der er anvendt til fastlæggelse af grøfter og spor, samt indtegning af grænserne til klinten.

Inden skovregistreringen er der udarbejdet et første digitalt kort med udgangspunkt i skovkortet fra 1986.

Der er foretaget en systematisk skovgennemgang, hvor kortdata er registreret og digitaliseret. Ved skovgennemgangen er placering af bevoksningsgrænser, spor og grøfter, der ikke kunne stedfæstes ud fra fotos og terrænskanning, fastlagt med GPS.

I alle bevoksninger er betydende træarter registreret og bevoksningskvotient samt indblandingsprocenter er fastsat ved skøn. De fleste aldre er baseret på årgangsangivelserne på kortet fra 1986. I yngre bevoksninger og i bevoksninger uden årgangsangivelse, er alderen bestemt ud fra en gennemsnitlig bonitet og målte bevoksningshøjder. Der er målt højde i alle betydende bevoksninger.

De øvrige vedmassefaktorer er beregnet med KW-PLAN's planprogram ud fra relevante tilvækstoversigter og de målte højder.

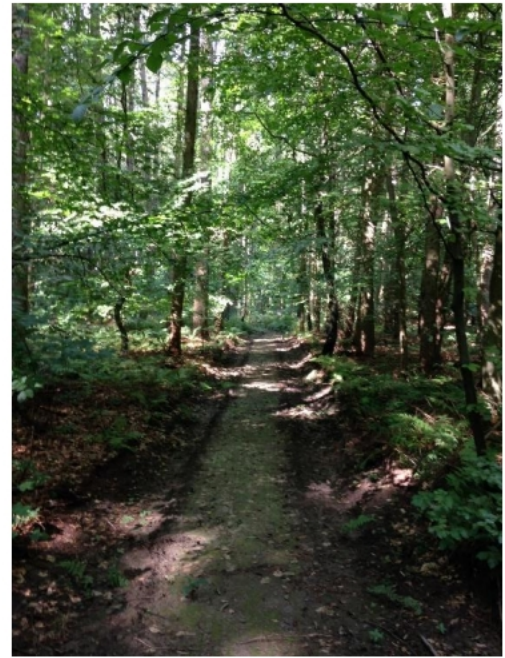

Registrering af nøglebiotoper, landskabelige værdier, adgangsforhold og anlæg for friluftsliv

Registreringen af nøglebiotoper, landskabelige værdier, kulturhistoriske spor og anlæg for friluftsliv er foretaget på grundlag af observationer ved skovregistreringen.

Hvert af de registrerede nøglebiotopelementer er nummereret og beskrevet i en tilknyttet database, ud fra hvilken der er udarbejdet elementlister med løbenumre, der korresponderer med det tilhørende elementkort.

Efterfølgende er registreringerne overført til bevoksningslisten således, at det fremgår af bevoksningslisten, hvilke registreringer der ligger indenfor hver litra. Registreringerne er desuden illustreret på skovkortet, hvor farvelægningen illustrerer, hvilken kategori registreringen tilhører.

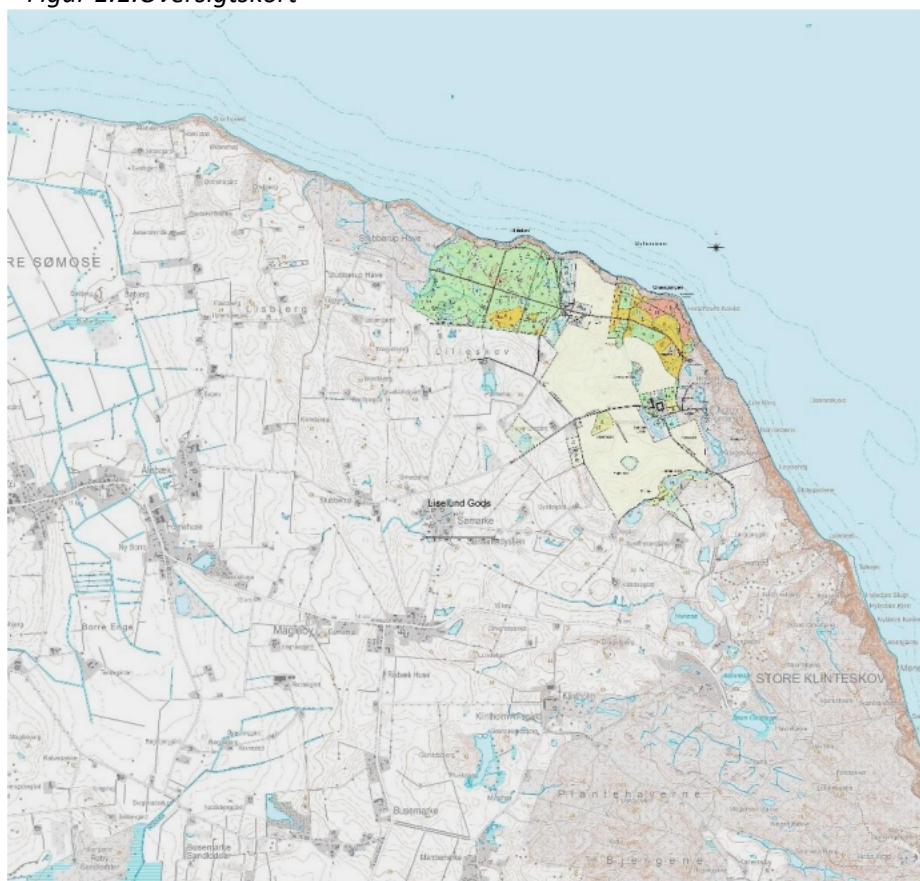

Beskrivelse af Liselund

Beliggenhed

Liselund er beliggende på den nordøstlige side af Møn, helt ud til Østersøen. Nordsiden består af en klint, der giver en storslået udsigt til Østersøen.

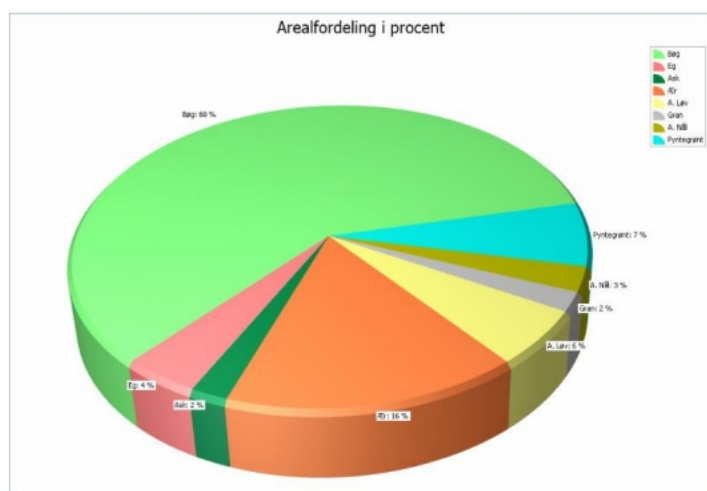
Figur 1.1. Oversigtskort

Areal

Liselunds samlede arealtilliggende er på 273 ha, hvoraf skoven udgør 129 ha, inklusiv klinten og stranden på nordsiden. Klinten udgør godt 9 ha, og udyrkede arealer (ukultiverede arealer, mose, vand, veje og spor) udgør 12,5 ha. Skovens produktive areal er 107,5 ha.

Figur 1.1 viser skovens produktive areal fordelt til træarter. Arealanvendelsen vises i afsnit 3.

Figur 1.1. Skovens arealfordeling.

2 Målsætning

- målsætning og målsætningsanalyse

Overordnet målsætning

Det overordnede mål for skovbruget på Liselund Gods er en økonomisk og forstlig forsvarlig videreførelse af den driftstype, som blev påbegyndt da familien Rosenkrantz i 1843 arvede Liselund. Driftstypen, der blev påbegyndt af [REDACTED], der var forstuddannet, og videreført af hans søn [REDACTED], der ligeledes var forstuddannet. Driftsformen blev tidligere benævnt som naturlig selvforyngelse, i dag kaldet naturnær skovdrift.

Delmål for ejendommen

Værdi & sikkerhed som portefølje.

Den bestående vedmasse i skoven skal forsøges bibeholdt, og gerne forbedret, det være sig både for træarter, kvantitet og kvalitet. Den nuværende driftsform bibeholdes, idet den i generationer har vist sig stabil og modstandsdygtig over for såvel naturens luner (stormfald), samt mulighed for salgsudbud af forskellige træarter.

Vildtets vilkår.

Da hovedparten af jagten på Liselund Gods er udlejet, og dermed bidrager effektivt til den samlede indtjening, er det vigtigt, at vildtet søges sikret optimale forhold.

Idet Liselund Gods skovbrug hovedsageligt er løvskov, og da de skovbevoksede arealer både mod nord og øst grænser op til Østersøen bør der opretholdes mindre nåletræs holme som dækning og læsteder for vildtet.

Kvantificering af delmål.

Det nuværende vedmasseniveau i skoven bibeholdes ved effektiv og god skovdrift baseret den nuværende form for naturnær skovdrift (naturlig selvforyngelse) med plukhugst, hvor hugsten målt over en 10 årig periode ikke overstiger tilvæksten. Følgende gennemsnitlige omdriftsaldrer tilstræbes: Bøg 100 til 120 år, ær 80 til 100 år, eg 150 til 200 år. En omdriftsalder for bøg på Liselund på mellem 100 og 120 år forhindrer rødmarv.

I den naturnære skovdrift på Liselund ønskes blandingsbevoksninger bestående af forskellige træarter og i forskellige aldersklasser, samt mulighed for en skovbund bestående af bredbladede urter med god omsætning.

3 Skovregistrering 2017

- registrering af vedmassefaktorer, areal- og vedmassesammendrag, bevoksningsliste og skovkort

Indledning

Dette afsnit indeholder en beskrivelse af skovregistrering, og derefter vises areal- og vedmassestatus, bevoksningslisten, signaturforklaring og skovkort, udarbejdet på grundlag af skovregistreringen.

Beskrivelse af de anvendte tilvækstoversigter og formtal fremgår af bilag 1.

Den i bevoksningslisten benyttede driftsklasseinddeling med angivelse af anvendelseskoder kan ses i bilag 2.

Beskrivelse af de i bevoksningslisten anvendte faktorer fremgår af bilag 3.

Skovregistrering

Skovregistreringen er foretaget af [REDACTED]. Før skovgennemgang er der udarbejdet et digitalt arbejdskort, der er anvendt ved skovregistreringen.

Under skovregistreringen er der anvendt en felt-computer, hvorpå kortregistreringer, bevoksningsbeskrivelser, supplerende GPS-opmålinger og registreringer af nøglebiotoper løbende er blevet lagret. Bevoksningshøjder er målt med en laser højdemåler, ved at måle 4 til 8 højder pr. bevoksning og træart afhængig af bevoksningsstørrelsen.

De enkelte bevoksninger beskrives med en hovedtræart og eventuelle betydende indblandingsarter. Betydende undervækst kan beskrives som bemærkninger i bevoksningslisten. På Liselund er der flere indblandingsarter og grupper af træer med forskellige aldre i stort set alle bevoksninger. Af hensyn til bevoksningslistens overskuelighed er det valgt kun at beskrive indblanding og undervækst, når det har væsentlig betydning for bevoksningen.

Areal- og vedmassesstatus 2017

Areal- og vedmassestatus 2017 indeholder forskellige typer areal- og vedmassesammendrag for statusåret 2017. Sammendragene er nærmere beskrevet nedenfor.

Arealstatus 2017

Arealfordelingen på Liselund er vist nedenfor:

Bevokset areal, ha	107,48
Midlertidig ubevokset, ha	0,22
Skovbrugsmæssig drevet areal, ha	107,70
Ikke skovbrugsmæssig drevne arealer, ha	21,73
Areal i alt, ha	129,43

Årgang/Drkl	Bøg	Eg	Ask	Ær	A. Løv	Gran	A. Nål Pyntegrønt	Sum
1998-2007				0,28			1,99	2,27
1988-1997							2,35	2,35
1978-1987			1,40	3,66			0,15	6,21
1968-1977			0,28	11,33		0,69	0,76	13,06
1958-1967	7,88			1,97	3,23	1,11		14,19
1948-1957	9,83	1,46		0,68		0,11	0,43	12,51
1938-1947	30,00		0,69	0,25	0,95		2,34	34,45
1928-1937	0,84							0,84
1918-1927	3,85							3,85
1908-1917	9,60							9,60
1898-1907	0,46	0,91						1,37
1888-1897		2,52						2,52
1878-1887	2,76				0,51			3,27
1868-1877	0,99							0,99
Ialt	66,21	4,89	2,37	18,17	4,69	1,91	2,92	107,48

Øvrige arealer

Værnskov, lystskov, krat, hegn	0,32
Ukultiveret, ubevokset, udyrket	7,75
Mose	0,24
Sø og vand	2,31
Klint	9,18
Veje og spor	2,15
Ialt	21,95
Total	129,43

Nettoarealer, ha 2017

Driftsklasse

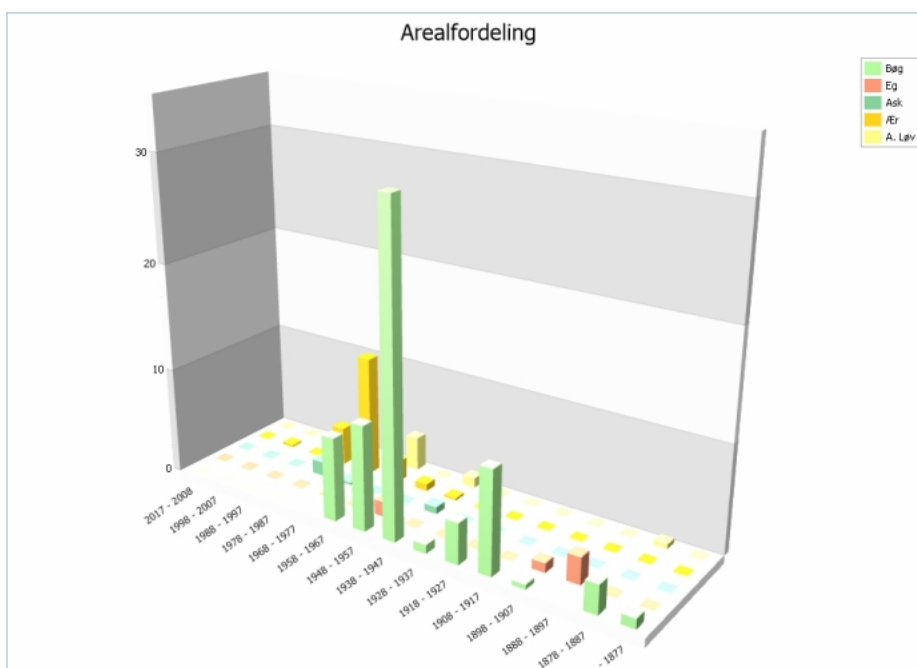
Årgang/Drkl	Bøg	Eg	Ask	Ær	A. Løv	Gran	A. Nål Pyntegrønt	Sum
1998-2007				0,25			1,99	2,24
1988-1997							2,26	2,26
1978-1987			0,84	3,29			0,25	5,38
1968-1977	1,18		0,25	8,88		0,52	0,76	11,59
1958-1967	5,67			2,84	1,51	0,91		10,93
1948-1957	7,64	0,73		3,93		0,09	0,29	12,68
1938-1947	25,40		0,72	1,46	1,07	0,73	2,28	31,89
1928-1937	0,67							0,67
1918-1927	2,31							2,31
1908-1917	8,07			0,27			0,17	8,51
1898-1907	0,32	0,91						1,23
1888-1897	1,26	1,26						2,52
1878-1887	2,35				0,26			2,61
1868-1877	0,79							0,79
Ialt	55,67	2,90	1,81	20,92	2,84	2,25	2,98	95,61

Øvrige arealer

Værnskov, lystskov, krat, hegn	0,32
Ukultiveret, ubevokset, udyrket	7,75
Mose	0,24
Sø og vand	2,31
Klint	9,18
Veje og spor	2,15
Ialt	21,95
Total	117,56

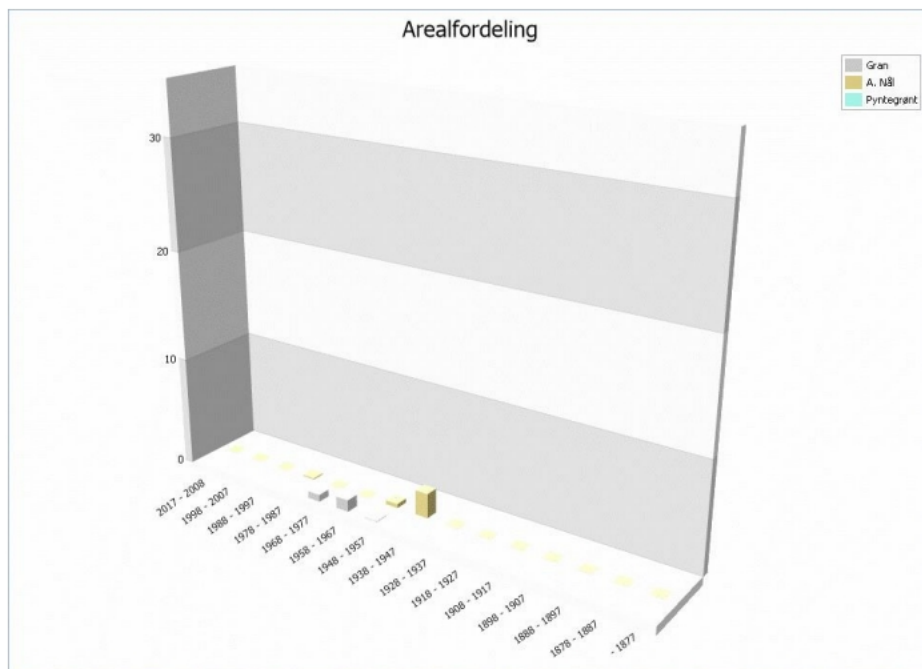
Arealfordelingen af det bevoksede areal er fordelt på aldersklasser og driftsklasser for løv henholdsvis nål er vist i figur 3.1 og 3.2.

Figur 3.1. Arealtabel for driftsklasser (løv) fordelt til aldersklasser.

Figur 3.2. Arealtabel for driftsklasser (nål) fordelt til aldersklasser.

Vedmassestatus 2017

Vedmassen, sand salgbar masse over 5 cm, er bestemt ved de målte bevoksningshøjder, bevoksningsalder og generelle tilvækstoversigter (bilag 1). Alder og højde bestemmer boniteten, som anvendes til at finde bevoksningsdiameter og grundflade. Højde og diameter bestemmer formtallet, hvorefter vedmassen beregnes.

Den beregnede vedmasse ses herunder.

Vedmasse for statusåret 2017. I alt og pr. ha.

Vedmasse i alt (sand salgbar over 5cm)	24.781 m ³
Vedmasse pr. ha produktivt areal(sand salgbar over 5cm)	230 m ³ /ha

Vedmassesammendrag

I **Vedmassetabel** er vedmasserne summeret efter hovedtræartens driftsklasse og årgangsklasse. I blandede bevoksninger er hele vedmassen henført til hovedtræarten, ligesom overstandermasse er henregnet til hovedtræartens drifts- og årgangsklasse.

Alle vedmasser er sand vedmasse over 5 cm. Handelsmassen er mellem 5 og 15 % lavere end sand vedmasse over 5 cm, afhængig af træart, dimension og aflægningsgrænse.

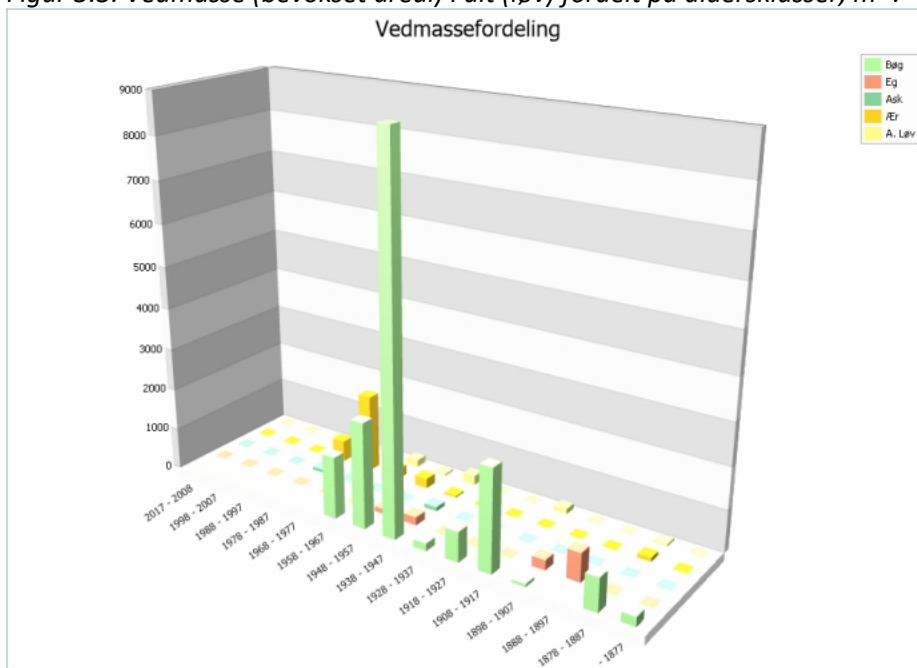

Vedmasse i alt, 2017 driftsklasse

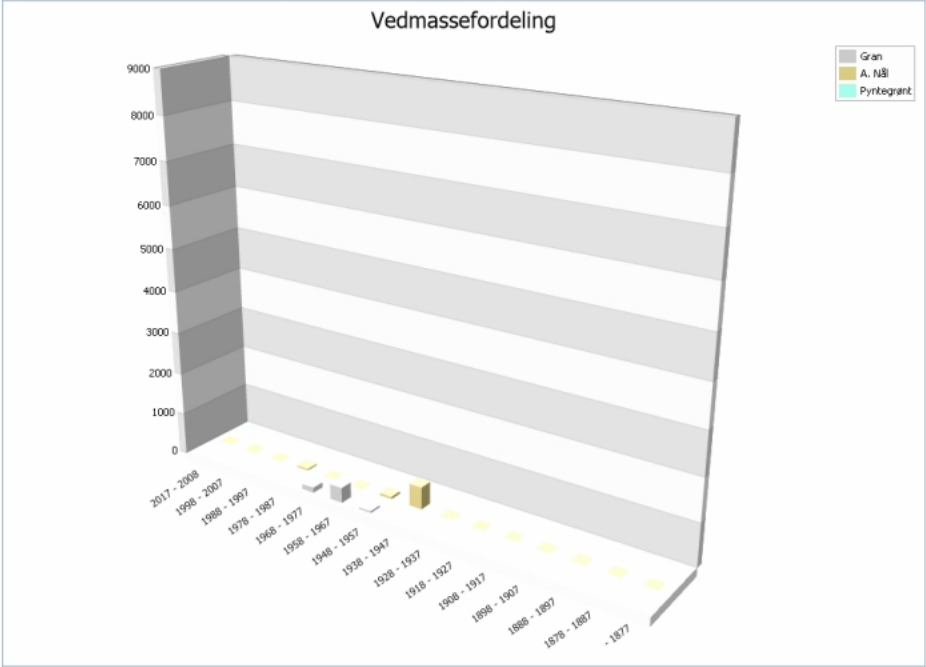
Årgang/Drkl	Bøg	Eg	Ask	Ær	A. Løv	Gran	A. Nål	Pyntegrønt	Sum
1998-2007				10				0	10
1988-1997								363	363
1978-1987			103	527			58	225	913
1968-1977			11	1884		133		158	2187
1958-1967	1490			254	184	374			2303
1948-1957	2535	141		248	55	49	63		3092
1938-1947	8991	205	114	56	236		533	23	10158
1928-1937	194								194
1918-1927	740								740
1908-1917	2441				144				2585
1898-1907	79	243							322
1888-1897		696							696
1878-1887	805			110	60				976
1868-1877	241								241
Ialt	17518	1285	228	3089	680	557	655	769	24781

Vedmassefordeling på det bevoksede areal, fordelt til driftsklasse og aldersklasse for løv og nål ses i figur 3.3 og figur 3.4.

Figur 3.3. Vedmasse (bevokset areal) i alt (løv) fordelt på aldersklasser, m³.

Alle vedmasser er sand salgbar masse over 5cm

Bevoksningsliste

Liselund 2017

Lilleskov

Afdeling	Areal ha	Bk %	Art	alder år	Anlæg år	Ip %	Tax	H m	D cm	Bon	Vedmasse m3 pr.ha	m3 ialt	Bemærkning
Lilleskov													
1													
a	5,20		klint										
b	1,90		stb										strand
	7,10												
2													
a	3,42	90	bøg ær	107	1910	80 20	H *H	24,0 24,0	39,2 40,8	3,1	279 210	686	
b	6,74	90	bøg ær	77	1940	80 20	H H	28,0 27,9	37,1 51,9	1,0	337 256	1.635	varierende alder
c	0,69		lær	72	1945		H	31,0	53,1	1,0	275	190	
d	0,49	70	rgr				H	15,0	16,8		207		
e	2,62	90	bøg ær	67	1950	80 20	H H	24,0 24,0	29,6 41,8	1,5	270 211	509	
f	0,91		ngr	23	1994		H	10,0	17,0	1,3	162	148	varierende højde - højest mod vest
g	0,10		aan										vendeplads
h	0,10	90	sgr	52	1965		H	27,0	38,0	1,5	545	49	lærk mod øst
i	0,13		sø										
k	0,22		uku										opvækst ær bøg m.v.
	15,42												
3													
a	7,88	90	bøg ær	52 52	1965 1965	80 20	H H	21,0 20,0	22,8 29,0	1,2 2,9	221 166	1.255 235	grupper af ask og ær mange steder
b	2,50	90	bøg	107	1910		H	27,5	45,4	2,3	337	759	grupper af opvækst
c	1,40	60	ask				H	17,0	18,6		90		
d	0,69	90	ask rel	72	1945	50 50	H S	23,0 23,0	42,7 32,8	2,7	144 223	45	
e	6,04	90	bøg ær	67	1950	80 20	H S	23,0 23,0	28,5 40,3	1,8	254 203	1.106	
f	0,79		ngr	39	1978		H	13,5	27,3	2,9	228	180	
g	0,24		mos	1	9999		S	24,0		1,0			
h	0,20	90	rgr				H	22,0	29,4		345		
i	0,05		lær	71	1950		S	23,0	52,5	1,0	193	10	
k	0,15		gra	36	1985		S	23,0	28,6	1,8	389	58	
m	0,47		ngr				*H	10,0	17,3		163		
	20,41												
4													
a	3,40	80	bøg ær	97	1920	70 30	H S	27,0 24,0	41,7 41,8	2,1	326 211	621	varierende alder
b	0,44	80	ngr				*H	9,0	16,6		145		

Bevoksningsliste

Liselund 2017

Lilleskov

Afdeling	Areal ha	Bk %	Art	alder år	Anlæg år	Ip %	Tax	H m	D cm	Bon	Vedmasse m3 pr.ha	Bemærkning
c	3,63	90	ær	42	1975		H	23,0	28,5	1,0	196	639 tidligere bøg 1885
d	1,17	90	bøg	63	1956		*H	25,0	29,5	1,0	284	299 indbl. ær
e	0,08		rel	60	1959		*S	17,0	28,9	1,0	152	12
f	0,03		sø									
8,75												
5												
a	9,58	90	bøg	77	1942		*H	28,0	37,1	1,0	337	2.905 Holm med sgr mod syd-øst
b	0,70		lær				H	32,0	53,1		286	
c	0,11	80	sgr	67	1950		H	30,0	46,5	1,7	559	49 Nu tegnet som holme i 5a
d	0,96	50	bøg				*H	25,0	33,7		288	Campingplads, 6000 m2
11,35												
6												
a	7,86	90	bøg				H	29,0	37,2		349	
b	0,53		ngr				*H	10,0	17,9		164	
8,39												
7												
a	4,86	90	bøg				H	28,0	37,1		337	ældre i nordlige del
b	0,28	90	ær				*S	10,0	6,4		39	opvækst
c	0,10		lær				H	26,0	50,0		224	25 stk
d	0,20	80	sgr				S	27,0	38,2		524	
e	0,25		ær				*H	25,0	48,0		225	
f	0,84	80	bøg				H	25,0	34,6		289	
g	0,05		sgr				H	27,0	38,2		524	
6,58												
8												
a	0,81		ngr				S	4,5				
b	1,18		ngr				S	5,0				
c	1,29		aan									
d	0,07		sø									
e	0,29		hus									
f	0,32		hegn									
i	0,70		hus									
k	2,80		aan									
n	0,21		ngr				S	12,5	22,9		212	
7,67												
85,67												

Bevoksningsliste

Liselund 2017

Græsgangen

Afdeling	Areal ha	Bk %	Art	alder år	Anlæg år	Ip %	Tax	H m	D cm	Bon	Vedmasse m3 pr.ha	Bemærkning ialt
Græsgangen												
10												
a	3,98		klint									
	3,98											
11												
a	1,13	90	bøg				H	26,5	43,6		321	ibl. eg og ær
b	2,62		ær			80	*H	21,0	27,5		172	
			bøg			20	*H	21,0	22,4		221	mod sydøst.
c	0,28	50	lær				H	26,0	50,0		224	opvækst af ær
d	0,45	90	bøg				H	25,0	38,5		293	underetage af ær
e	0,51		bir			50	*H	23,0	47,3		236	
			ær			50	*H	24,5	43,9		217	
f	2,52		eg			50	H	24,0	51,3		270	
			bøg			50	H	24,0	44,4		282	
g	1,97	90	ær			80	*H	21,0	32,7		179	Enkelte dgr og lær i nordvestlige hjørne
			bøg			20	*H	25,0	29,5		284	mod nordvest
h	0,15		sø									
i	0,02		aan									Fyr
k	3,77	80	ær			80	H	20,0	26,9		162	varierende alder og højde
			bøg			15	H	22,0	20,8		228	mod nord
			ask			5	H	20,0	28,1		113	
m	0,91		eg				*H	24,0	48,1		267	
n	1,46		eg			50	*H	20,0	29,2		193	
			rgr			50	*H	21,0	33,6		281	
o	0,22		cyp				*H	21,0	37,3		104	
p	0,67		ær			70	H	23,0	31,0		196	varierende højde
			bøg			30	H	23,0	20,8		239	varierende alder og højde
q	0,15		sø									
r	0,05		sø									
	16,88											
12												
a	1,88	90	bøg			90	H	26,0	42,8		312	og enkelte eg
			lær			10	H	25,0	68,2		222	midt i bevoksningen
b	0,64		ær				*H	22,0	31,0		184	
c	0,68		ær				*H	24,5	43,9		217	varierende højde
d	2,76	80	bøg			90	H	31,0	59,4		405	opvækst af bøg og ær i grupper
			lær			10	H	30,0	55,9		264	

Bevoksningsliste

Liselund 2017

Græsgangen

Afdeling	Areal ha	Bk %	Art	alder år	Anlæg år	Ip %	Tax	H m	D cm	Bon	Vedmasse m3 pr.ha	Bemærkning
e	3,66		ær			90	*H	20,0	24,1		160	lærk og birk i nordvestlige del. Undervækst af bøg og ær
			bøg			10	H	25,0	47,7		301	i sydlige del
f	0,95	70	lær			95	H	25,0	55,9		212	opvækst af ær
			dgr			5	S	25,0	54,2		253	
g	0,04		aan									vendeplads
10,61												
31,47												

Øvrige arealer

14

a	0,99	80	bøg				H	25,0	50,6		304	
b	0,95	80	reg				H	25,0	35,4		231	enkelte ask
c	0,28		cry				H	16,0	21,2		40	
d	0,67		bøg			60	S	22,0	35,5		244	
			ær			40	S	22,0	58,3		220	
e	0,31		ubv									
f	0,28	70	ask			50	*S	20,0	26,6		115	
			ægr			50	*H	16,0	20,0		280	
h	0,46	70	bøg				S	22,0	37,9		246	varierende højde
3,94												

16

a	2,96	70	rel			60	TAB	16,4	25,7		139	varierende alder og højde
			bøg			20	TAB	27,8	51,4		348	
			ask			20	TAB	25,2	32,5		145	
b	0,76	80	rgr				TAB	22,8	31,3		354	
c	0,48		nob				TAB	17,7	34,0		307	
d	1,73		sø									
e	0,08		hus									
f	0,19		røn									
6,20												

20

a	2,15		vej									
2,15												
12,29												

129,43

Signaturforklaring - skovkort

	Bøg
	Eg
	Ask
	Ær
	Andet løv
	Gran
	Andet nål
	Pyntegrønt
	Krat og hegn
	Ager og eng
	Mose
	Sø og vand
	Ubevokset og anden anv.

Østersøen

Græsgangen

Hellehavns
Nakke

11

Midtervej

12

Fyrvej

13

Kredsermose

14

15

Sønder-
lukke

Tranemose

Højemose

Sibirien

Frederiks sø

16

Sibirien

Parken

Schweizer-
hytten

Liselund
gamle slot

†
gravsted

Møllemark

Krageskov

Langebjergvej

4 Temaregistreringer 2017

- nøglebiotoper, landskabelige værdier, kulturhistoriske spor, publikumsfaciliteter og offentlige reguleringer

Indledning

Dette afsnit indeholder først et statussammendrag for nøglebiotoper, landskabelige værdier, kulturhistoriske spor, friluftsliv og offentlige reguleringer.

Dernæst opstilles en kort beskrivelse af følgende temaer:

1. Nøglebiotoper
2. Landskabelige værdier
3. Kulturhistoriske spor
4. Publikumsfaciliteter
5. Offentlige reguleringer

For temaerne 1 og 2 vises ligeledes lister over de registrerede elementer og for alle temaerne vises signaturforklaring og kort over de registrerede temaer i skala 1:4.000.

En detaljeret beskrivelse af de forskellige nøglebiotoptyper findes i bilag 4.

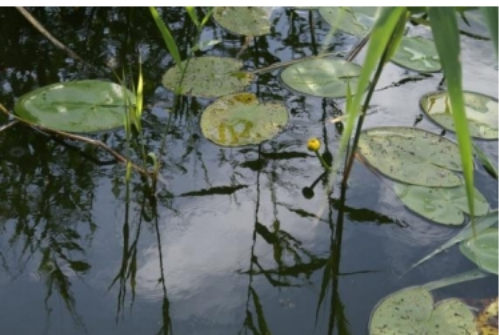
Statussammendrag

Status for Nøglebiotoper

I tabel 4.1 vises et sammendrag af nøglebiotoper registreret på Liselund.

Tabel 4.1. Nøglebiotoptype med angivelse af antal lbnr/areal.

Type	Antal	Areal
	stk	m ²
Sø/dam	9	23.328

Status for landskabelige værdier

I tabel 4.2 vises et sammendrag af landskabelige værdier registreret på Liselund.

Tabel 4.2. Landskabelige værdier med angivelse af antal /areal.

Type	Antal	Areal
	stk	m ²
Anden landskabelig værdi (klint)	1	91.792
Markant træ, stk	2	

Status for kulturhistoriske spor

Der er under registreringen kun fundet kulturhistoriske spor på Liselund, der også forefindes på de offentlige registreringer. Der er derfor ikke udarbejdet et separat kort for kulturhistoriske spor.

Status for publikumsfaciliteter

Der er under registreringen fundet én publikumsfacilitet på Liselund, af lidt speciel karakter. Det er en campingplads i afdeling 5e. Normalt vil man ikke medregne en campingplads som publikumsfacilitet, men denne campingplads er diskret etableret i en bøgebevoksning tæt ved klinten, hvilket giver særlig gode muligheder for at nyde naturen på Liselund. Derfor er den medregnet som publikumsfacilitet.

Nøglebiotoper

Registrering af nøglebiotoper er udført af [REDACTED] i forbindelse med kort- og bevoksningsregistreringen.

Nøglebiotoper er områder, der er vigtige for bevarelse af den biologiske mangfoldighed, fordi de indeholder sjældne naturtyper, elementer eller arter. Skovens små naturområder overses let i den almindelige drift, men en registrering af skovens nøglebiotoper kan være med til at gøre dem mere synlige i driften.

Landskabelige værdier

Registreringen af de landskabelige værdier bygger på en subjektiv vurdering foretaget i forbindelse med markgennemgangen.

Eksempler på registrerede landskabelige værdier kunne f.eks. være:

- Udsigtspunkt
- Holm af særlig karakter (f.eks. løvtræsholm i nåleskov)
- Lysning
- Bevoksning med særlig karakter (f.eks. troldeskov)
- Markant træ
- Store markante sten og mindesten
- Gammelt skovbryn
- Geologisk formation

Liselund er beliggende på nordøst siden af Møn direkte ud til Østersøen. Hele kystlinjen langs skoven består af en klint der rejser sig 30 meter over havoverfladen, hvilket giver en storslået udsigt over Østersøen.

Nøglebiotoper og landskabelige værdier er vist i en liste og på kortet på de følgende sider.

Nr. Nøglebiotop		Litra	Areal/Længde/Antal
1 Sø/dam	§3/§28	Ialt	207 m2
		2 a	23 m2
		2 d	35 m2
		2 e	149 m2
2 Sø/dam	§3/§28	Ialt	942 m2
		2 i	942 m2
3 Sø/dam	§3/§28	Ialt	355 m2
		2 i	355 m2
4 Sø/dam	§3/§28	Ialt	303 m2
		4 f	303 m2
5 Sø/dam	§3/§28	Ialt	733 m2
		8 d	733 m2
6 Sø/dam	§3/§28	Ialt	1508 m2
		11 h	1508 m2
7 Sø/dam	§3/§28	Ialt	456 m2
		11 r	456 m2
8 Sø/dam	§3/§28	Ialt	1549 m2
		11 q	1549 m2
9 Sø/dam	§3/§28	Ialt	17275 m2
		16 d	17275 m2

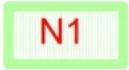

Nr. Landskabelige værdier	Litra	Areal/Længde/Antal
1 Markant træ	Ialt	1 stk
Eg højde 25 meter, diameter 70 cm	2 g	1 stk
2 Markant træ	Ialt	1 stk
Sitka højde 37 meter	12 a	1 stk
3 Anden landskabelig værdi	Ialt	91792 m2
Klint	1 a	52034 m2
	10 a	39758 m2

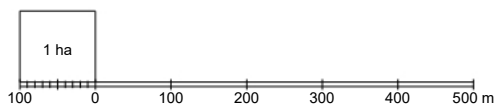

		Sluttede bevoksninger
		Krat
		Skovsumpe
		Vådområder
		Lysåbne miljøer
		 Andet
		 Landskabelige værdier
		Bilfast vej
		Bilfast spor
		Spor
		Parkering
		Informationstavle
		Toilet
		Bålplads
		Fugletårn
		Shelter
		 Andre publikumsfaciliteter

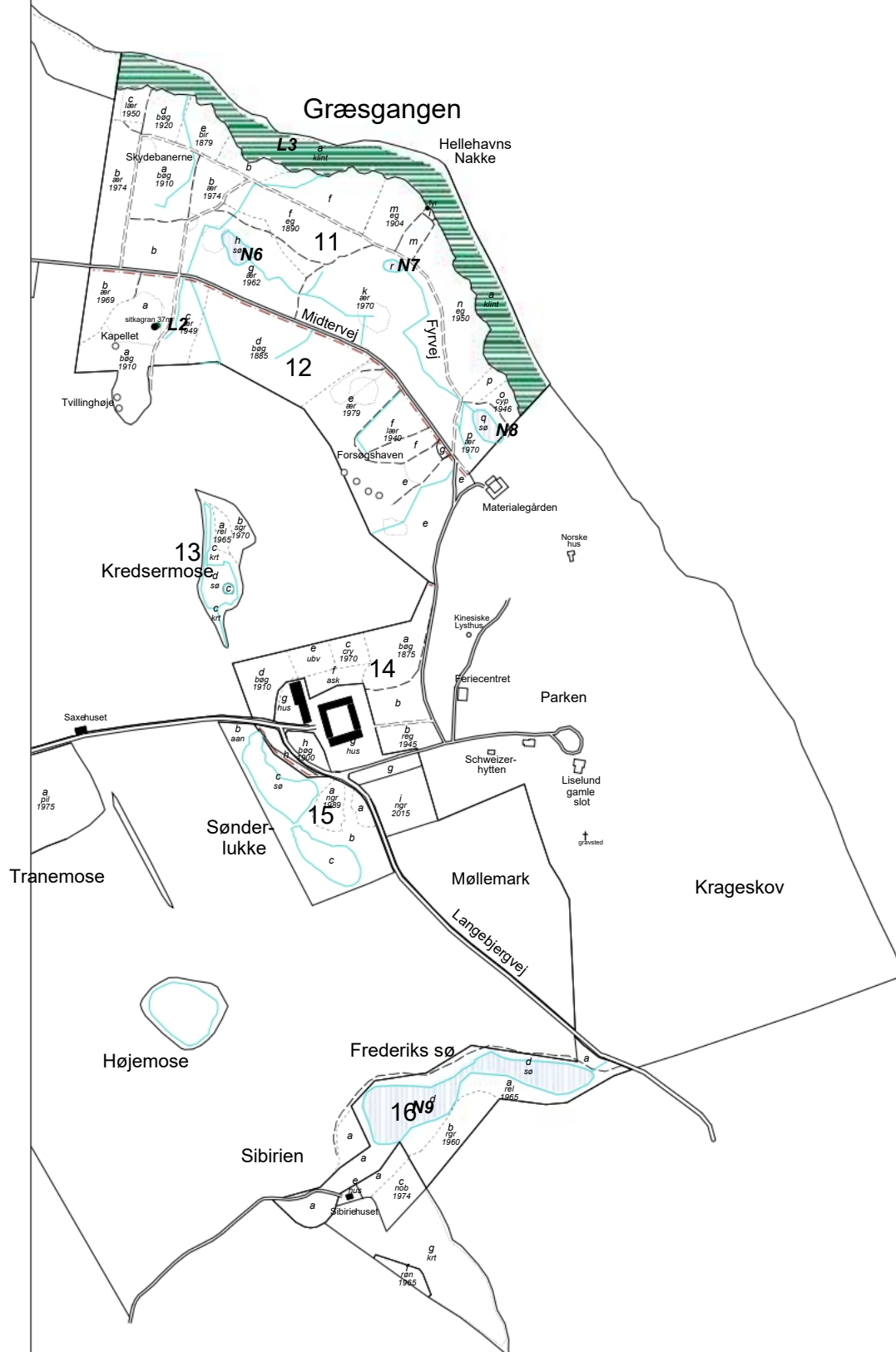

Liselund Gods

2017

Østersøen

Offentlige reguleringer

Driften af skov er i voksende omfang styret af forskellige aftaler og reguleringer.

Disse spænder fra generel fredning af naturtyper (Naturbeskyttelseslovens § 3) og regulering af skovdrift i større områder (Natura2000) til specifikke lokale fredninger og aftaler indgået af skovejeren, der påvirker driften i fremtiden (Skovlovsaftaler).

Der er ikke indgået skovlovsaftaler på Liselund.

Offentlige reguleringer er vist på kortet hentet fra Miljøportalen og Kulturarvsstyrelsens hjemmeside.

En mere detaljeret beskrivelse af de forskellige reguleringer og deres betydning for skovdrift findes i bilag 7.

Signaturforklaring – offentlige reguleringer¹:

 Beskyttede sten- og jorddiger

 Beskyttede vandløb

Beskyttede naturtyper

 Eng

 Hede

 Mose

 Overdrev

 Strandeng

 Sø

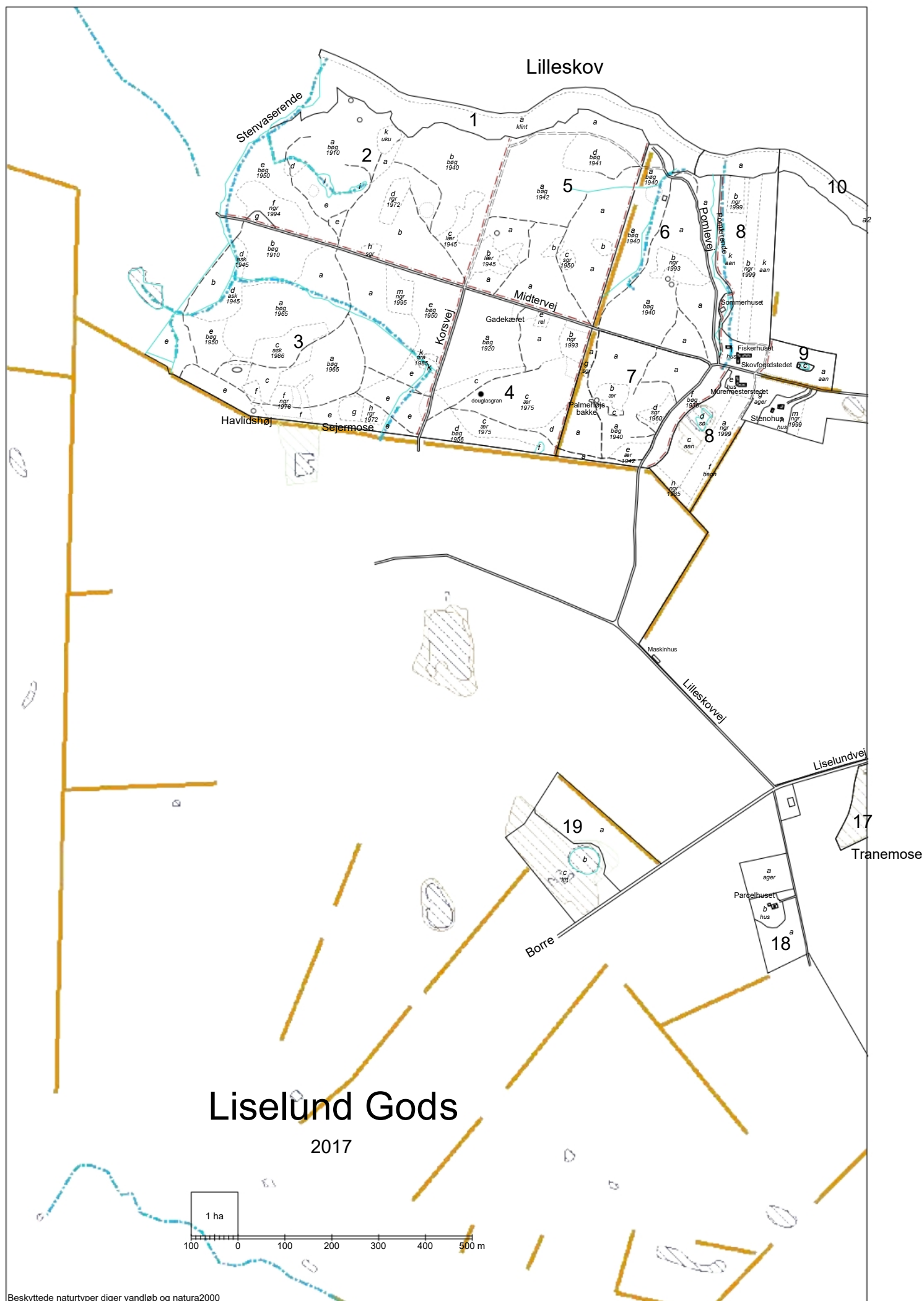
 NATURA 2000 – Fuglebeskyttelse

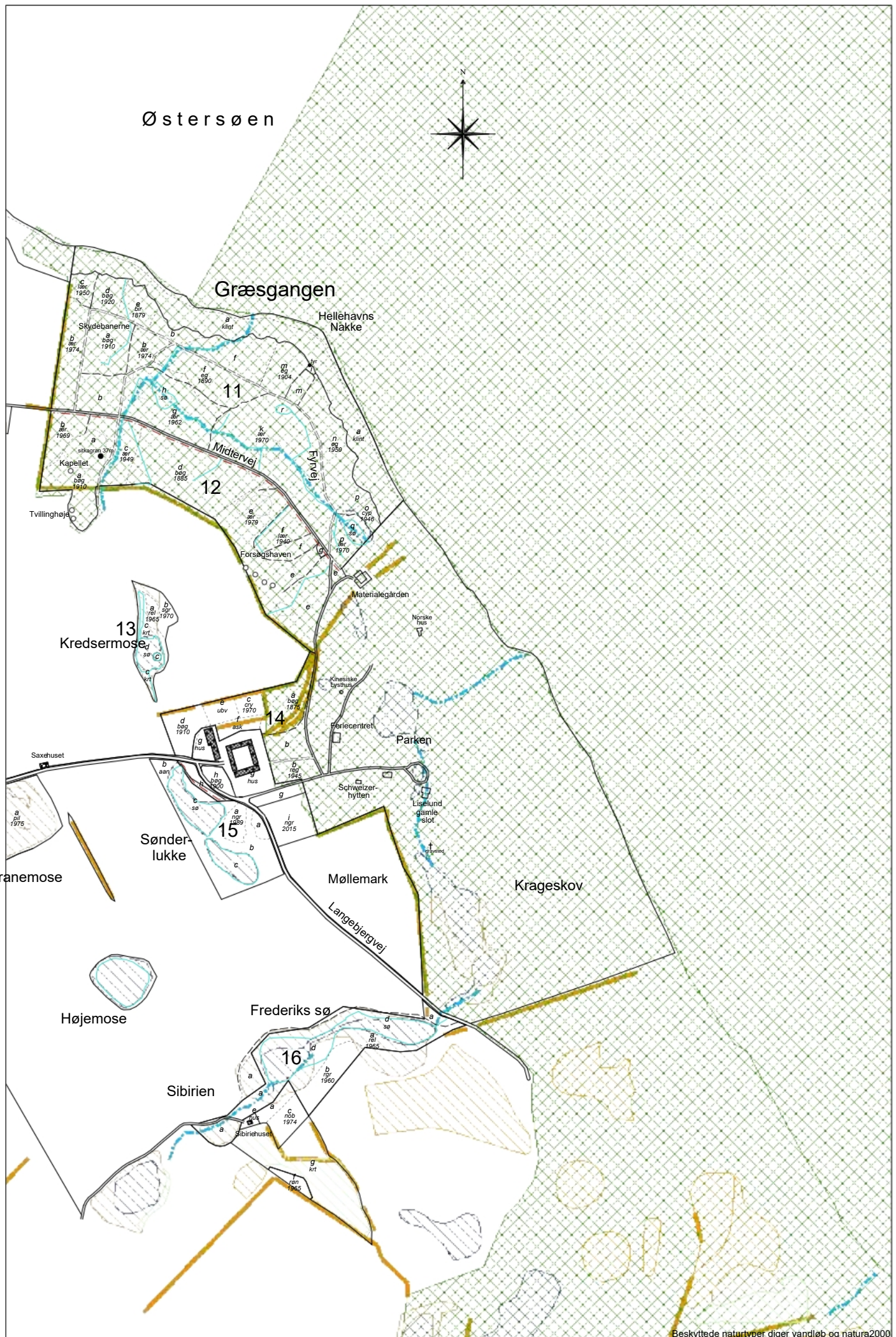
 NATURA 2000 – Habitatområder

 Ramsar områder

 Fredede områder

¹ Der kan være lidt afvigende farvenuancer, da kortets baggrunde er genereret via internettet.

5 Primær skovdrift

- tilvækst-/hugstberegning

Tilvækst-/hugstberegning - lokaliseret foryngelsesplan

Der er beregnet tilvækst og hugst for en 10 årig periode, baseret på generelle omdriftsaldre. Liselund foretager generelt ikke renafdrifter. Al hugst foretages som plukhugst, hvor diameteren er den vigtigste faktor for hvornår der skal skoves. Tilvækst- og hugstberegningen er derfor udført med anvendelse af skovninger, der strækkes over en lang periode (op til 40 år).

Resultater

Tilvæksten i perioden 2017-2026 er beregnet til 9276 m³ svarende til 8,6 m³ pr. ha. pr år.

Hugsten er beregnet til ca. 7100 m³, hvilket giver en vedmasseopsparing på ca. 2200 m³ i perioden. Hugstens størrelse og fordeling mellem hovedskovning og udhugning skal med forbehold, da der som nævnt ovenfor anvendes plukhugst.

Tilvækst/Hugst 2017 - 2026
stående vedmasse over 5cm

	Bøg	Eg	Ask	Ær	A. Løv	Gran	A. Nål	Pyn	ialt
Hovedskovning									
ialt	539	311	45	63	188	586			1733
hovedtræart	341		45	30	128	586			1130
indblanding	198	311		33	60				603
overstandere									
areal	5.5	2.0	0.3	0.6	1.8	1.9			12.2
Udhugning									
ialt	4075	37	50	926	115	17	145		5364
hovedtræart	3798	37	35	820	91	17	142		4940
indblanding	277		15	106	24		3		424
overstandere									
areal	78.2	0.7	3.4	31.0	5.5	0.7	3.4		123.0
Ialt hugst	4614	349	94	990	303	602	145		7098
Tilvækst									
ialt	5849	176	87	1592	184	46	214	1128	9276
hovedtræart	5370	176	63	1350	123	46	211	1128	8467
indblanding	370		24	225	54		3		676
overstandere	109			17	6				133
heraf indvækst	5			5				150	160
netto tilvækst	1235	-173	-8	603	-120	-557	69	1128	2178

6 Naturværdier

- plan for beskyttelse af naturværdier

Indledning

Den grønne driftsplan for Liselund omfatter modul II. Som en del af den grønne driftsplan er der derfor udarbejdet en 10-årig plan for tiltag, der skal beskytte naturværdier.

Eksempler på plejetiltag kan være:

- Udlægning af arealer til urørt skov
- Øge mængden af dødt ved i bevoksningerne
- Genoprette naturlig hydrologi
- Rydde uønsket opvækst på enge, overdrev og moser
- Foretage slåning eller græsning af enge og overdrev

Det skal bemærkes at den sydøstlige skov, Græsgangen, er klassificeret som Natura2000 område. Der foretages ikke afdrifter af bevoksninger, al hovedskovning foretages som plukhugst.

Plan for beskyttelse af naturværdier

Den udarbejdede plan ses i tabellen nedenfor. (Betegnelsen sø er anvendt for selv meget små vandhuller).

Tabel 7.1. Plan for beskyttelse af naturværdier.

Afd.	Litra	Anvendelse	Pleje
2	a, d, e og i	3 søer	Sikres mod tilgroning, bl.a. gennem fjernelse af opvækst langs bredderne
4	f	sø	Sikres mod tilgroning, bl.a. gennem fjernelse af opvækst langs bredderne
8	d	sø	Sikres mod tilgroning, bl.a. gennem fjernelse af opvækst langs bredderne
11	h, r og q	3 søer	Sikres mod tilgroning, bl.a. gennem fjernelse af opvækst langs bredderne
16	d	sø	Sikres mod tilgroning, bl.a. gennem fjernelse af opvækst langs bredderne

Placeringen af søerne (vandhullerne) ses på kortet med nøglebiotoper.

7 Bilag

- Bilag

Bilag 1

- Beskrivelse af tilvækstoversigter og formtal

Bilag 2

- Beskrivelse af træartskoder og driftsklasseinddeling

Bilag 3

- Beskrivelse af bevoksningsliste

Bilag 4

- Nøglebiotopsbeskrivelse

Bilag 5

- Beskrivelse af offentlige reguleringer

Bilag 1. Tilvækstoversigter og formtal

Tilvækstoversigter

Fastsættelse af boniteter og ikke målte vedmasse-faktorer, samt tilvækstberegninger er foretaget ud fra matematiske formuleringer af standard-tilvækstoversigter. Opslag i standard-oversigterne foretages med alder og højde som indgang.

Følgende tilvækst-oversigter er anvendt:

Tilvækstoversigter

LØVTRÆ

Bøg	C.M.Møller 1933 (Skovbrugstabeller s. 40 ff) (alle grundflader reduceret med 10 %)
Eg	C.M.Møller 1933 (Skovbrugstabeller s. 45 ff)
Ask	C.M.Møller, C.Nielsen 1959 (Skovbrugstabeller s. 51 ff)
Ær, løn	V.Kjølby 1958 (Skovbrugstabeller s. 55 f)
Elm, poppel, avnbøg	oversigt for ask er anvendt
Birk	K.Morville, A.Helms 1918 (Skovbrugstabeller s. 57) (alle højder er ændret med +25%)
Rødeg	oversigt for eg er anvendt
Rødel	K.Morville, A.Helms 1918 (Skovbrugstabeller s. 57)

NÅLETRÆ

Rødgran	C.M.Møller 1933 (Skovbrugstabeller s. 8 ff)
Sitkagran	H.A.Henriksen 1958 (Skovbrugstabeller s. 21 f)
Douglasgran	S.Karlberg 1961 (Skovbrugstabeller s. 23 ff)
Grandis	S.Karlberg 1961 (Skovbrugstabeller s. 23 ff)
Ædelgran	H.A.Henriksen 1957 (Skovbrugstabeller s. 27 ff)
Lærk	M.Andersen 1950 (Skovbrugstabeller 1950 s. 39 f)
Skovfyr	K.Morville 1948 (Skovbrugstabeller 1948 s. 33)
Bjergfyr	oversigt for skovfyr reduceret med 50 %
Nobilis	oversigt for ædelgran med reduceret grundflade
Nordmannsgran	oversigt for ædelgran med reduceret grundflade
Cypress	oversigt for rødgran er anvendt
Andet nål	oversigt for skovfyr er anvendt

Alle tabeller korrigeres efter hugststyrke m.h.t. diameter- og grundfladetilvækst.

Formtal

Bøg	H.A.Henriksen 1953 (Skovbrugstabeller s. 100 f)
Eg	Forsøgsvæsenets materiale (Skovbrugstabeller s. 104)
Ask	C.M.Møller, C.Nielsen 1959 (Skovbrugstabeller s. 106) (korrigeret til totalmasse)
Ær	formtal for bøg er anvendt
Andet løv	formtal for ask er anvendt
Rødgran	A.S.Sabroe 1939 (Skovbrugstabeller s. 112) (formkvote 0.7)
Sitkagran	H.A.Henriksen 1958 (Skovbrugstabeller s. 95)
Douglasgran	S.Karlberg 1961 (Skovbrugstabeller s. 23 ff)
Ædelgran	H.A.Henriksen 1957 (Skovbrugstabeller s. 96 f)
Andet nål	formtal for rødgran er anvendt

Skovbrugstabeller: udgivet af Statens forstlige Forsøgsvæsen 1990

Bilag 2. Træartskoder og driftsklasseinddeling

Træartskoder og driftsklasseinddeling

Nedenfor er den anvendte driftsklasseinddeling vist med angivelse af driftsklasse, træart/anvendelse samt anvendelseskode.

DRIFTSKLASSE	TRÆART/ANVENDELSE	KODE
Bøg	bøg	bøg
Eg	Eg	eg
Ask	Ask	ask
Ær	Ær	ær
A. Løv	Birk	bir
	Poppel	pop
	Rødeg	reg
	Rødel	rel
	Hvidel	hel
	Avnbøg	avn
	Kirsebær	kir
	Andet løv	alø
Gran	Rødgran	rgr
	Sitka	sgr
A. Nål	Douglas	dgr
	Ædelgran	ægr
	Lærk	lær
	Tsuga	tsu
	Skovfyr	skf
	Østrisk fyr	øsf
	Cypres	cyp
Pyntegrønt	Nobilis	nob
	Nordmannsgran	ngr
	Cypres	cyp
Uproduktive arealer	Værnskov, Lystskov	vær, lys, par
	Krat	krt
	Midlertidigt ubevokset	uku
	Ubevokset	ubv
	Sø, vand, mose	sø van mos
	Ager, eng m.v	ager vildtager
	Huse	hus
	Anden anvendelse	aan
	Veje	vej spor

Bilag 3. Beskrivelse af bevoksningsliste

Bevoksningsliste

Bevoksningslisten indeholder de nedenfor beskrevne faktorer:

Afdeling: For overskuelighedens skyld inddeles skoven i afdelinger. Afdelingsgrænserne søges altid lagt langs varige, let genkendelige terrængenstande, f.eks. bilfaste veje, diger og grøfter m.v. Et én gang fastlagt afdelingsnet bør fastholdes fra planperiode til planperiode.

Litra: Til den præcise angivelse af en bevoksning - skovdriftsmæssig behandlingsenhed - anvendes et bogstav. Med et nr. og et bogstav kan man således stedfæste en hvilken som helst bevoksning i skoven.

Areal: Afdelingens samlede areal er angivet udfor afdelings-nummeret. Herefter følger de enkelte litra (bevoksningers) arealer.

bk: Bevoksningkvotient. Angiver det bevoksede areal i procent af det totale areal.

Træart: Angiver arealets anvendelse. Mærket "<" foran træarten betyder, at der er tale om overstandere. Indeks ur, v eller n efter træartskode betyder, at bevoksningen er klassificeret som hhv. urørt skov, værnsskov eller naturskov.

Anlægsår: Angiver det år, arealet er blevet tilplantet. Når anlægsåret ikke er kendt fra tidligere optegnelser, kan det være beregnet ud fra højde og bonitet. Hvis det er tilfældet, er der anført en stjerne foran taksationskoden.

Alder: Angiver plantens alder fra frø, i tabellen angivet i parentes før anlægsåret.

Bonitet: Angiver bevoksningernes bonitet. Bonitet 1 svarer til de bedste vækstbetingelser.

Indbl: Angiver forholdet i procent mellem de forskellige træarter, som indgår i blandingsbevoksninger.

Tax.: Angiver hvilke målinger i bevoksningen, der danner grundlag for vedmasseberegningerne.

F: Fuldtaksering - måling af samtlige træer

P: Prøveflademåling

R: Rækkevis måling af træerne

B: Måling med primerelaskop

T: Stamtalstælling

D: Højdemåling og diametermåling

H: Højdemåling

S: Skøn

GR: Tabelbestemt højde, grundfladen bestemt vha. lokal niveau-kurve

DI: Tabelbestemt højde, diameter bestemt vha. lokal niveau-kurve

TAB: Tabelansættelse efter alder og bonitet

En stjerne foran taksationskoden angiver, at anlægsåret er beregnet ud fra højde og bonitet.

Et tal efter taksationskoden angiver, hvilket år den pågældende taksation er foretaget.

H/D: Angiver henholdsvis bevoksningens middelhøjde i meter og middeldiameter i 1,3 meters højde i centimeter.

Vedmasse: Angiver den beregnede sande salgbare masse ved aflægningsgrænse 5 cm. Bemærk, at den handelsopmålte vedmasse er 5 - 15 % lavere afhængig af bl.a. træart, dimension og de aflagte effekter.

Bilag 4. Nøglebiotopbeskrivelse

Nøglebiotopbeskrivelse

Nedenfor ses en beskrivelse af de forskellige typer nøglebiotoper.

Bøgeskov med flere etager og dødt ved

Naturværdi:

Foruden at være levested for skovens mere almindelige organismer, er bøgeskov med "naturskovspræg" vigtig for de specialiserede arter, som oprindeligt var knyttet til urskoven, men som i dag er så sjældne, at de er opført på den danske rødliste. Det gælder f.eks. lille flagspætte, troldflagermus, hvidgul skovlilje og mange poresvampe og smældere.

Pleje:

Bøgeskov med flere etager og dødt ved er en nøglebiotop, der bedst tilgodeses ved at ligge urørt hen eller ved skånsom, naturnær drift. Det døde ved er en vigtig del af skovens økosystem og bør kun fjernes, hvor det umiddelbart udgør en fare.

Gammel løvskov, tydeligt "overmoden"

Naturværdi:

Set fra fugle, svampe og insekters synspunkt er rigtig gamle træer med store diametre, grove grene, sprækker, huller og furet bark en mangelvare i danske skove. Danske løvtræer kan blive meget gamle (bøg ca. 300 år, eg 500-1000 år) og nedbrydes langsomt. Jo ældre træerne bliver, jo flere levesteder rummer de og jo flere arter får tid og mulighed for at indfinde sig. Gammel "overmoden" løvskov vil gradvis kunne udvikle sig til "naturskovspræget" skov, hvis den udlægges til urørt skov.

Pleje:

Den største trussel mod den overmodne løvskov er, at den afdrives eller at det døde ved i store dimensioner saves op og fjernes.

Kontinuert skov

Naturværdi:

Mange af de arter, der er knyttet til skov, er tilpasset et stabilt miljø, og spredes kun langsomt. Det ses tydeligt ved sammenligning af bundfloraens sammensætning i nye og gamle skove. Arealer med kontinuert skov og artsrig flora er derfor vigtige for at sikre biodiversiteten i skoven.

Pleje:

Nøglebiotopen "Kontinuert skov" er sårbar overfor ændringer i drift og træartsvalg. Floraen kan godt overleve at træer fældes, hvis der blot dyrkes samme træart igen, men blot en generation gran på gammel løvskovsjord vil ændre floraens sammensætning totalt og fortrænge sårbare arter. Kontinuert skov bør drives naturnært, f.eks. ved plukhugst, hvor renafdrift og omfattende jordbearbejdning undgås.

Blandingsløvskov med flere etager og dødt ved

Naturværdi:

Blandingsløvskov indeholder typisk ask, eg, elm og el. Afhængig af hvor i landet man er, indgår også bøg, fuglekirsebær, lind, løn og avnbøg. Den lange kontinuitet og variation i trædækket gør, at denne skovtype ofte har en særdeles rig flora og fauna og er en af Danmarks væsentligste naturtyper.

Pleje:

For at fastholde blandingsløvskovens dynamik og den lange skovkontinuitet bør den udlægges til urørt skov eller drives naturnært, f.eks. ved plukhugstdrift, der baserer sig på naturlig opvækst og fremmer en varieret arts- og alderssammensætning.

Lindeskov

Naturværdi:

Linden indvandrede til Danmark for ca. 6.000 år før bøgen og var i flere tusinde år dominerende i de danske skove. Bl.a. derfor er lind en af de træarter i Danmark, der har flest insektarter knyttet til sig, og sluttet skov med lind på gammel løvskovbund har stor betydning for biodiversiteten i de danske skove.

Pleje:

Ethvert gammel lindetræ har betydning i sig selv og bør bevares så længe som overhovedet muligt, også hvor det findes som solitærtræ eller indblanding i andre bevoksningstyper. Truslen imod lindeskov er, foruden fældning, at skoven ændrer karakter som følge af indvandring af arter, der ikke tidligere hørte til i lindeskoven f.eks. rødgran, fyr og ær.

Gammel nåleskov

Naturværdi:

Skovfyrren har på det nærmeste været udryddet i Danmark, og rødgran nåede ikke at genindvandre efter sidste istid. Alligevel indeholder gammel nåleskov naturværdier som berettiger dem til en status som nøglebiotoper. Mange svampe og laver er afhængige af gammel fyrreskov. ligesom en del fugle og insekter er knyttet til nåletræer, bl.a. er flere arter genindvandret til plantede nåleskove, f.eks. topmejsen og sortspætte.

Pleje:

Truslen mod gammel nåleskov er først og fremmest at arealet afdrives, uden man har gjort sig arealets biologiske værdi klart. Det tager mindst 100 år at lave en ny "gammel nåleskov". Nogle gamle nåleskove bevares bedst ved at ligge urørt hen, andre ved skånsom drift og skærmforyngelse.

Stævningskov

Naturværdi:

De regelmæssige stævninger sikrer lystilgang uden at skovbunden og skovkontinuiteten forstyrres, og derfor har stævningskove ofte en artsrig flora og mange sommerfugle. Bevaringen af gamle overstandere

forøger naturværdien. Stævningskov er et levende minde om tidligere tiders brug af skoven.

Pleje:

Stævningsskovens flora og fauna er afhængig af fortsat stævningsdrift. Nogle tidligere stævningsskove (bl.a. ellesumpe) kan have udviklet en næsten urskovsagtig struktur. Her må vurderes om naturen bedst tilgodeses ved genoptaget drift eller ved at arealet udlægges som urørt skov.

Græsningsskov

Naturværdi:

Med sine gamle, ofte hule, træer og gode lysforhold er græsningsskoven et eldorado for både fugle, insekter, svampe og urter. Her findes vigtige lokaliteter for sjældne svampe, og flere lys- og varmekrævende insektarter forekommer i dag kun i denne skovtype. Også kulturhistorisk er græsningsskoven værdifuld.

Pleje:

Græsningsskovens struktur og særlige værdier kan kun opretholdes ved græsning. På langt sigt kan det være nødvendigt at regulere græsningstrykket, evt. helt undlade græsning i perioder eller hegne arealer for at give nye træer og buske mulighed for at etablere sig.

Naturmæssigt værdifulde skovbryn

Naturværdi:

Skovbryn er vigtige levesteder for vilde træ- og buskarter. Gamle, brede bryn er de mest værdifulde, gerne med bredkronede træer og mange buske. Bryn er også vigtige for dyr og fugle, bl.a. betyder lysforhold, buskrigdom, skovkontinuitet og adgang til både skov og åbent land, at bryn har en af skovens tætteste fuglebestande. Soleksponerede stengærder og lysninger kan øge brynets værdi.

Pleje:

Truslerne mod skovbryn er intensiv skovdrift og plantning af eksoter (f.eks. hvis bryn eller dele af bryn afdrives og inddrages i den bagvedliggende produktionsbevoksning).

Marksprøjtning kan skade brynets plante- og dyreliv, og især fuglene er sårbare overfor forstyrrelser i yngletiden. Ekstensiv drift, som sikrer lystræer og buske og giver lys til stengærder og lysninger, anbefales.

Egekrat

Naturværdi:

Egekrattene rummer store naturværdier i kraft af deres artssammensætning og lange skovkontinuitet (f.eks. findes her selvsåede skovlind og mange rødlistede laver og svampe), eller i kraft af deres tidligere udnyttelse. Bl.a. har græsning opretholdt en lysåben struktur (flere sommerfuglearter er knyttet til egekrat). Ligesom de øvrige græsnings- og stævningsskove knytter der sig også kulturhistoriske interesser til egekrat.

Pleje:

I dag er alle egekrat beskyttet af skovloven, og truslen mod dem er ikke længere konvertering til nåleskov, men ubetænksom drift uden hensyn til krattets historie og artssammensætning. Egekrattet kan også trues af selvsået nåletræ fra nærliggende plantager.

Andre løvkrat

Naturværdi:

Alle krat, der har fået lov til at ligge urørt i lang tid, kan have udviklet sig til værdifulde biotoper med varieret dyre og planteliv. Dette gælder uanset om det er naturlige krat formet af vejr og vind, eller krat hvis oprindelse kan føres tilbage til tidligere tiders nedskæring og overgræsning.

Krat er gode ynglesteder for mange småfugle og rummer ofte en varieret flora og mange buskarter, bl.a. findes benved, vrietorn, tjørn, slåen, hyld og navr i mange kystnære krat.

Pleje:

Mange løvkrat findes på utilgængelige skrænter, hvor de ikke let ryddes. Truslen mod mere tilgængelige krat er først og fremmest rydning til fordel for organiseret skov- og vildtplantninger, uden man har gjort sig krattets nuværende høje naturværdi klart.

Ellesump

Naturværdi:

Varierende fugtighedsforhold og lang skovkontinuitet gør, at gammel ellesump er en af Danmarks artsrigeste skovtyper. Desuden udgør gamle elletrunter et særligt miljø for mosser, urter og bregner. De fleste ellesumpe er påvirket af stævning og anden skovdrift og dræning. Alligevel har selv små arealer med ellesump stor værdi for skovens biodiversitet.

Pleje:

Ellesumpen er især sårbar overfor dræning. Hvis ellesumpen afvandes, synker jorden sammen, urtefloraen afløses af græs og rødellen udkonkurreres af andre træarter.

De fleste ellesumpe er i dag beskyttet af lovgivningen.

Askesump

Naturværdi:

Ask er et lystræ, og gode lysforhold kombineret med fugtig og næringsrig jordbund gør, at askesumpen ofte har en frodig og artsrig flora og en frodig underskov af bl.a. hæg og benved. Askevæld er naturlige voksesteder for mange orkideer og også snegle- og insektfaunaen er talrig og varieret. Endelig nyder både fugle og småpattedyr godt af den tætte underskov og de mange insekter.

Pleje:

Askesumpen er sårbar overfor afvanding, og mange askesumpe er i tidens løb blevet drænet og konverteret til andre træarter. Askesumpen

kan sikres som urørt skov eller ved naturnær drift uden renafdrift og jordbehandling.

Birkesump

Naturværdi:

Birk er et hurtigtvoksende pionertræ som hurtigt ældes. I birkesumpe er der derfor næsten altid mange huller, grentude og døde og knækkede træer, som både fugle, insekter og svampe nyder godt af. Da birken lader meget sollys slippe igennem kronen, er der mulighed for undervækst af f.eks. trøst og pil, som mange sommerfugle og andre insekter sætter pris på.

Pleje:

Birkesumpen er især sårbar overfor dræning, og oprensning af eksisterende grøfter. Birken danner ofte fortrop for indvandring af andre løv- og nåletræarter, og f.eks. kan selvsået gran i birkesump resultere i et spændende "skandinavisk" skovbillede. Man bør dog holde øje med at granen ikke tager overhånd.

Andre træbevoksede sumpe

Naturværdi:

De fleste træbevoksede sumpe er vanskeligt tilgængelige på grund af vand. De har derfor ofte fået lov til at ligge forholdsvis uforstyrret hen med et virvar af væltede og knækkede stammer og selvsået opvækst af både buske og træer. Denne uforstyrrelighed i forbindelse med det meget fugtige miljø giver mulighed for et rigt dyre- og planteliv.

Pleje:

Alle sumpskove er sårbare overfor dræning, oprensning af gamle grøfter og konvertering til regulære bevoksninger eller anden træart. Skovsumpe er generelt beskyttede af skovloven og naturbeskyttelseslovens bestemmelser.

Søer og damme

Naturværdi:

Vand i skoven er en vigtig faktor for alle skovens organismer. Dels naturligvis for alle de dyr og planter, der lever i søer og vandhuller, men også for alle dem der er afhængige af spillet mellem vand og landjord, f.eks. de frøer, der yngler i søer, men resten af året opholder sig i fugtig løvskov.

Pleje:

Skovsøer er ofte næringsfattige og derfor sårbare overfor påvirkninger fra selv små mængder gødning eller sprøjtemidler. Desuden kan søen ændre karakter, hvis bevoksningerne ved bredden gradvis overskygger søen helt.

Opdræt og fodring af ænder i skovsøer tilfører store mængder næring, som kan ødelægge søens naturlige flora og fauna.

Moser

Naturværdi:

De lysåbne våde mosearealer er skovens oaser: fristed for lys-, vand- og varmeelskende urter og insekter, yngle og opholdssteder for frøer og snoge og gode fourageringsarealer for både pattedyr og fugle. Skovmoser indeholder ofte mange sjældne arter.

Pleje:

Den største trussel mod skovens moser er afvanding. Skovmoser er i dag beskyttet af skovloven, men også generel sænkning af grundvandsspejlet i skoven ændrer floraens sammensætning og fremmer tilgroning af de åbne moseflader. Rydning af selvsået nåletræ i tørvemoser og pilekrat i mere næringsrige moser kan være nødvendigt for at sikre mosens plante og dyreliv. På langt sigt hjælper kun opretholdelse af tilstrækkelig høj vandstand.

Kildevæld

Naturværdi:

Kildevæld hører til en af skovens mest spændende biotoper, hvor der kan findes sjældne og usædvanlige arter af både planter, insekter og vanddyr. Bl.a. er flere rødlistede slørvinger og guldsmede knyttet til kildevæld og –bække, ligesom mange forskellige urter, mosser, bregner og padderokker trives i vældområder. Uforstyrrede kildevæld er af afgørende betydning for rene og sunde vandløb.

Pleje:

Kildevæld er en meget sårbar biotop, som let forurenes af gødning og sprøjtning i nærliggende bevoksninger eller forplumres af ubetænksom drift, kørsel, jordbearbejdning eller skovgæsters slid.

Vandløb

Naturværdi:

Skovens kilder, bække og åer er vigtige levesteder for et mylder af slørvinger, døgnfluer, guldsmede og vårfluer, der er afhængig af rent, rindende og køligt vand.

Løvskov langs bredderne hjælper med at oprette vandløbets naturlige balance og er et yndet opholdssted for frøer og snoge. Desuden er skyggede, fugtige vandløbsbredder vigtige voksesteder for sjældne bregner og mosser.

Pleje:

Dyre- og plantesamfund i skovens vandløb er afhængig af den omgivende løvskov. En konvertering af bevoksningerne langs bredderne til nåleskov vil medføre at vandløbet bliver mere artsfattig som følge af forsuring og ændrede lys- og næringsforhold.

Strandeng/Strandrørsump

Naturværdi:

Strandenge og strandrørsumpe er værdifulde naturtyper med deres egen karakteristiske flora og fauna. Samspelet mellem sluttet løvskov og åben

strandeng, rørsump eller strandoverdrev giver skovområdet en ekstra dimension og bidrager til variation og artsrigdom.

Pleje:

I forhold til strandenge og rørsumpe, der støder op til dyrkede marker, er de, der støder op til skoven, mindre udsat for gødskning og sprøjtning, som kan ændre en sårbar strandvegetation totalt. Til gengæld er tilgroningsrisikoen større.

Overdrev

Naturværdi:

I forrige århundrede var tørre, udyrkede overdrev en af vores almindeligste naturtyper. I dag er de sjældne, og mange urter, insekter og svampe knyttet til overdrev er i dag opført på den danske rødliste.

Pleje:

Overdrevet er opstået ved langvarig græsning og er afhængigt af fortsat græsning. Er det ikke muligt at få skovens overdrev afgræsset regelmæssigt eller blot lejlighedsvis, kan overdrevets levetid forlænges ved rydning af selvsået træopvækst.

Enge

Naturværdi:

Åbne, fugtige skovenge er værdifulde nøglebiotoper, hvad enten de ligger urørt hen, græsses eller drives med høslæt. Skovenge er oaser for vildtet, for lys- og varmeelskende og mange sjældne eng- og kærplanter. Desuden er flere af skovens dyr afhængige af sammenspillet mellem sluttet løvskov og åbne skoveng, bl.a. blomstrebukke, som yngler i løvskov, men fouragerer på engblomstre. Gamle skovenge kan også have stor kulturhistorisk og landskabelig værdi.

Pleje:

Skovenge er især sårbare overfor tilgroning og gødskning. Blot en gang gødning kan ødelægge den naturlige engflora totalt. Også vandstandssænkning fremmer en mere ensformig vegetation. Ved nyere skovrejsning planlægges ofte lysninger og skovenge. Man må imidlertid regne med at disse nye enge vil være mange år om at opnå den flora og fauna, man finder på gamle skovenge.

Hede- og klitarealer

Naturværdi:

Heder i Danmark forekommer på mager jordbund og er oftest bevokset med lyng og andre nøjsomme dværgbuske samt græsser og laver. Heder er opstået som et resultat af en særlig landbrugsmæssig driftsform, nemlig gentagen rydning, opdyrkning og efterfølgende afgræsning af tidligere skovområder og opgiven agerjord.

Heden er levested for en række varmeelskende dyr, som hugorm og firben og den blomstrende lyng besøges af bier og mange andre insekter. Sammen med lyngen vokser ofte revling og tyttebær og mange smådyr og fugle nyder godt af efterårets bær. Friske lyngskud er værdifuldt vinterfoder for skovens rådyr.

Vore udbredte klitområder skyldes en kombination af menneskets udpining af landbrugsarealer og af havets og vindens virksomhed gennem årtusinder. Havet aflejrer sand på stranden, og vinden fører det ind over land, hvor det opfanges af forhindringer og danner klitter. Flere af klitternes planter er forståeligt nok specielt tilpassede de særlige leveforhold og findes derfor udelukkende i forbindelse med klitter.

Pleje:

Den største trussel mod hedearealer er tilgroning, ligesom lyngen mange steder udkonkurreres af græsser som bølget bunke på grund af kvælstoftilførelse fra luften. Plejebehovet kan variere efter hedens størrelse og tilstand fra afgræsning over afbrænding til nedskæring af trævækst og evt. fladeskrælning.

Klitområder trues især af slid på grund af den meget lave bæreevne og langsomme reetablering af plantedækning. Det kan derfor være nødvendigt at kontrollere eller begrænse færdslen på klitarealer.

Gamle stengærder, jorddiger og kulturspor

Naturværdi:

Stengærde, jorddiger og andre kulturspor kan have stor historisk betydning. Mange kulturminder har imidlertid også fået en stor biologisk værdi. F.eks. er mange stengærder, jorddiger og utilplantede gravhøje blevet voksesteder for sjældne urter og bregner og fristeder for småpattedyr, firben og hugorme.

Pleje:

Som andre kulturspor og fortidsminder nedbrydes og udviskes også skovens kulturspor langsomt af tidens tand. Langt væsentligere trusler kommer imidlertid fra tilgroning, ubetænksom kørsel og jordbearbejdning, hårdhændet pleje og publikumsslid.

Levesteder for rødlistearter og fredede dyre- og plantearter

Naturværdi:

Over halvdelen af de dyre- og plantearter, der er opført på den danske rødliste som enten forsvundne, akut truede, sårbare eller sjældne er knyttet til skov og lysninger i skov.

Det er f.eks. flagermus, mange arter af svirrefluer, vedlevende biller, dagsommerfugle, orkideer og laver.

Enhver forekomst af rødlistede arter har betydning, og enhver beskyttet forekomst bidrager til at sikre, at den pågældende art forbliver en del af de danske skove.

Bilag 5. Beskrivelse af offentlige reguleringer

Beskrivelse af offentlige reguleringer

§3 Beskyttede naturtyper

Registreringen af beskyttede naturtyper stammer fra amtets registreringer i december 2006

Der er tale om en vejledende registrering, som er foretaget på grundlag af kort og luftfoto, evt. suppleret med besigtigelser. Om et konkret areal er omfattet af beskyttelsen eller ej, vil i tvivlstilfælde blive afgjort ved en besigtigelse og vurdering af arealet.

Det er altså de faktiske forhold på arealet, der afgør, om et areal er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 eller ej. Der kan derfor være arealer, der er omfattet af beskyttelsen, som ikke fremgår i dette afsnit

Områder nævnt i skovlovens § 28 er ikke medtaget i det følgende afsnit.
"Søer, moser, heder, strandenge eller strandsumpe, ferske enge og biologiske overdrev, der hører til fredskov, og som ikke er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, fordi de er mindre end de deri fastsatte størrelsesgrænser, må ikke dyrkes, afvandes, tilplantes eller på anden måde ændres."

Arealer der er omfattet af § 3 beskyttelsen

Søer og vandhuller, der har et naturligt plante- og dyreliv, er beskyttet, hvis arealet er på mindst 100 m². Midlertidige søer er beskyttet, hvis de ikke indgår i omdrift og ligger i et beskyttet område f.eks. en eng eller strandeng.

Moser, enge, strandenge, strandsumpe, heder og overdrev er beskyttet, hvis de hver for sig eller i sammenhæng udgør et areal på mindst 2500 m². Det gælder også, selv om der er flere ejere. Mindre moser er beskyttet, hvis de ligger ved beskyttede vandløb og søer.

Betydning for driften af arealerne

Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af disse naturtyper, samt søer og vandløb uden, at der er givet dispensation fra kommunen. Der må heller ikke ændres i moser og lignende, der er mindre end 2500 m², når de ligger i forbindelse med en sø eller et vandløb, der er omfattet af beskyttelsen - uanset om der er en eller flere ejere.

Et § 3-område kan i årenes løb ændre sig så meget, at det ikke længere er beskyttet. Områder, som i dag ikke er omfattet af § 3, kan omvendt ændre sig, så de bliver omfattet af beskyttelsen.

Natura 2000

Registreringen stammer fra MiljøGis, og er en sammenlægning af Habitatområder, Fuglebeskyttelsesområder og Ramsar områder.

Definition af Natura 2000 områderne

EU har en overordnet målsætning om at stoppe forringelser af biodiversiteten senest i 2010. Ét af de vigtigste midler til at opfylde denne målsætning er de såkaldte Natura 2000-direktiver.

Habitat- og fuglebeskyttelsesområderne under Natura 2000 danner tilsammen et økologisk netværk af beskyttede naturområder gennem hele EU.

I Danmark kaldes områderne også for internationale naturbeskyttelsesområder, og her indgår Habitatområder, Fuglebeskyttelsesområder og Ramsar-områder.

Betydning for driften af arealerne

Som skovejer af arealer inden for Natura 2000-områder skal man være opmærksom på, at bestemte former for driftsændringer eller aktiviteter kræver en forudgående anmeldelse til Skov- og Naturstyrelsen.

I henhold til skovlovens § 17 skal ejere med skovbevoksede fredskovsarealer anmelde en række særlige aktiviteter, der fremgår af lovens bilag 1:

- Renafdrift af løvskov.
- Plantning i løvskov.
- Fremme af nåletræer i løvskov.
- Nyetablering af intensiv produktion af pyntegrønt, juletræer m.v., som forudsætter brug af hjælpepestoffer (gødning og pesticider).
- Opførelse af anlæg, der er nødvendige for erhvervet, f.eks. driftsbygninger (herunder boliger, skovveje, læggepladser m.v.)
- Ændringer i afvandingsforholdene.

Beskyttede diger

Registreringen af diger stammer fra amtets registreringer i december 2006.

Grundlag for registrering

De beskyttede diger omfatter:

- stendiger,
- diger ejet af offentlige myndigheder,
- diger på og ved arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 og
- diger der fremgår af Kort og Matrikelstyrelsens seneste kort i 1:25.000 forud for den 1. juli 1992

Amtets registrering af diger er en bruttoregistrering, og kan derfor indeholde registreringer af diger, der ikke er omfattet af ovenstående fredning.

Betydning for drift af arealerne

Beskyttede diger er omfattet af museumsloven § 29 a, der bl.a. pålægger, at der ikke må foretages ændring i tilstanden af sten- og jorddiger.

Fredede områder

Registreringen af fredede områder stammer fra amtets registreringer i december 2006.

Grundlag for registrering

Fredninger og forslag om fredning administreres og gennemføres efter regler i kapitel 6 i Lov om naturbeskyttelse nr. 835 af 1. november 1997 med senere ændringer.

Fredninger kan være:

- områder, der er fredet ved afgørelse fra Fredningsnævn eller Naturklagenævn
- områder, hvor der er rejst forslag om fredning
- fredning af kirkers omgivelser
- Fredninger, hvor der er fredningsafgørelse, er primært gennemført for at bevare og sikre karakteristiske landskabstræk, kulturhistoriske elementer, biologiske og rekreative værdier.

Fredningsafgørelser er tinglyst på de berørte ejendomme.

Betydning for driften af arealerne

For fredede arealer gælder bestemmelserne i de tinglyste fredningsafgørelser og deklarationer for det pågældende areal.

I fredede områder må der ikke gennemføres aktiviteter, som ikke er tilladt efter fredningsafgørelsen for det pågældende areal.

Hvis en lodsejer ønsker at gøre noget, der strider imod fredningsafgørelsen, kan der søges om dispensation ved Fredningsnævnet. Der kan ikke dispenseres til forhold, som strider mod fredningens formål eller som indebærer en hel eller delvis ophævelse af fredningen.

Fredningsnævnet behandler også ansøgninger vedrørende kirkeomgivelsesfredningerne.

Fredede fortidsminder

De fredede fortidsminder er downloadet fra Kulturstyrelsens hjemmeside. Det vil dog altid være et fortidsmindes synlighed, der er afgørende for, om det er beskyttet. Et fortidsminde kan derfor godt være beskyttet, selv om det ikke er medtaget i denne registrering.

Betydning for driften af arealerne

Fortidsminder er omfattet af museumsloven § 29 e, der bl.a. pålægger at der ikke må foretages ændring i tilstanden af fortidsminder. Der må heller ikke foretages udstykning, matrikulering eller arealoverførsel, der fastlægger skel gennem fortidsminder.

Der må ikke foretages nogen form for indgreb i synlige fortidsminder, hverken i selve fortidsmindet eller i en 2 meter bred zone omkring det.

Det er derfor forbudt at grave på egen hånd sådanne steder, ligesom det er forbudt at anvende metaldetektorer her.

De fleste fortidsminder er omfattet af en beskyttelseslinje. Inden for en afstand på 100 meter fra fortidsmindet må der ikke bygges, etableres læhegn eller ske større beplantninger, f.eks. med juletræer. Dog må der gerne være almindelig landbrugsdrift. På skovarealer er det tilladt at genplante, ligesom haver også må tilplantes. Omkring kors, milepæle, vildtbanesten o.l. gælder beskyttelseslinjen ikke. Ejere kan søge dispensation fra beskyttelseslinjen hos kommunen.

En landmand må have kreaturer på græs på og omkring et fortidsminde, forudsat at kreaturerne ikke beskadiger fortidsmindet. Træer og buske på fortidsminder må sædvanligvis gerne fjernes, dog ikke rødderne, idet der vil være stor risiko for, at fortidsmindet beskadiges. Ejere kan søge dispensation fra bestemmelsen om en dyrkningsfri 2 meter-bræmme i Kulturarvsstyrelsen.

Opsummering af indberetning

Nedenfor vises de oplysninger som er blevet indberettet.

Afgiv høringssvar

Afsender af høringssvar	[REDACTED],
Afsenders e-mailadresse	[REDACTED]
Afsenders telefonnummer	[REDACTED]
Interessenttype	Erhvervsvirksomhed
Tilføj kontaktperson	✓
Kontaktpersons navn	[REDACTED]
Kontaktpersons e-mailadresse	[REDACTED]
Kontaktpersons telefonnummer	[REDACTED]
Høringssvaret er af generel karakter	✓
Datagrundlag	
Indsatsprogram	
Lovgrundlag	
Modstridende interesser	
Målsætninger	
Rollefordeling	
Strategisk Miljøvurdering (SMV)	
Udpegningsgrundlag og områdeafgrænsning	✓
Økonomi	
Andet relateret til høring af Natura 2000-planer	
Skriv høringssvar	Undertegnede, der har været ansvarlig for driften af skovbruget på Liselund Gods siden 1969, er ikke i stand til at genkende de i udpegningen nævnte bevoksningstyper. For den gode ordens skyld tillader vi os at vedlægge Grøn Driftsplan udarbejdet af [REDACTED] i 2016.
Vedhæft dokumenter og/eller billeder	Grøn Driftsplan_Liselund.pdf

Indsendt 09-05-2022 14:18. Kvitteringsnummer UQ-TEC-S6-86G.

Til: Arter og Naturbeskyttelse (naturbeskyttelse@mst.dk)
Fra: (Ingen afsender)
Titel: Høringssvar - Naturplaner - Høring af Natura 2000-planer 2022-2027
E-mailtitel:
Sendt: 18-05-2022 11:07

Sag nr. 2022 - 37643: Høringssvar naturplaner - STO - Klinteskoven og Klinteskov kalkgrund

Modtaget via hjemmesiden den 18-05-2022 11:07:28

Kvitteringsnummer: pv9398e3ty

Udkast til

Høringssvar ved. Plan for Natura-2000 område Klinteskov m.v. – Nr 171. Habitatnr H 159 og H 207. Fuglebeskyttelsesområde F90.

Generelt er der behov for at offentligheden får kendskab til i hvilken retning et indsatsprogram vil gå.

s. 5 Der skelnes imellem "fugle og arter" uden baggrund for denne skelnen er angivet

s. 5 "Dynamisk forvaltning" nævnes uden det er antydnet, hvad sådan forvaltning kan indebære.

s. 6 Der er behov for at der foretages konsekvensvurdering ligesom forvaltningsindsatsens lokalisering og valgt forvaltningsmetode angives evt. på skitseform.

s. 11 Miljøministeriet bør arbejde for at Sortplettet Blåfugl optages som såkaldt bilagsart på habitatdirektivet.

s. 13 Det ses at selve klinteflader vurderes som i "Moderat tilstand" på s. 14 alene ud fra en botanisk registrering. Klinten er med sine flere steder lodrette flader med små afsatser ynglested for Vandrefalk, så ud fra en ornitologisk betragtning kan tilstanden betegnes som ekstrem god.

s. 14 Det er uklart, hvile arter der adskiller "tørt kalksandsoverdrev" fra "kalkoverdrev" eller "sandoverdrev".

s. 19 Det er nævnt at man tilstræber "Naturens egen dynamik", hvilket ved succession vil være tilvoksning med krat og skov og dermed tab af arter, der trives på lysåbne naturtyper.

s. 20 Det er uklart, hvad der menes med formulering vedr. bevaring af skovnaturtyper.

s. 21 Højt græsningstryk kan især med vintergræsning uden tilskudsfodring medføre risiko for tab af arter på grund af overgræsning.

S 21 Der bør være en målsætning om bedre demografisk fordeling af arten Enebær, da mange af individerne er gamle og påvirkede af tidligere afgræsning med geder. Ved målsætning om mulighed for drift der fremmer naturlig foryngelse af Enebær kan det forhindres at areal med krat med Enebær reduceres.

s. 22 I området findes store arealer med urørt skov, så der er ikke behov for yderligere udlæg af urørt skov.

Udkast til

Høringssvar ved. Strategisk Miljøvurdering for Natura 2000-område (Klinteskov m.v.) Nr 171

s. 5 Der skelnes imellem arter og fugle, hvilket er uforklarligt, da fugle inddeles i arter

Det er uklart, hvad der præcis menes med "økosystemydelser".

Det er uklart, hvad der menes med at tiltag skal "komplimentere" hinanden. Er det tanken, at de skal komplementere hinanden?

Indsatsprogrammet angiver ikke konkrete tiltag selv om det nævnes. Hvis de nævnes, vil det øge befolkningens mulighed for at forholde sig til tiltagene.

s. 6 Det er uklart på hvilken måde kalksandoverdrev adskilles fra sandoverdrev og kalkoverdrev

s. 6 Arealer med spredte buske af Enebær bør opprioriteres som værdifuldt landskabselement.

s. 7 En konsekvensvurdering vil være nødvendig før stillingtagen til tiltagene

s. 7 Er det relevant at omtale klimasikring for området.

s. 8 Der savnes evidens for at naturen er i tilbagegang i området som fremført.

s. 8 Det er uklart om udlæg til såkaldt Naturnationalpark i området er relevant.

s. 8 Det er uklart om omtale af strandenge er relevant for området.

s. 9 Selve klinten bør vurderes for andet end botanisk værdi, da den er ynglested for Vandrefalk.

s. 10 Vedr. Bredøret Flagermus vurderes det at bestanden er stabil selv om det samtidig nævnes at udvikling og størrelse af bestanden er ukendt.

s. 11 Området omfatter arealer med urørt skov, så det er ubegrundet at der er behov for mere urørt skov.

s. 11 Indsatsprogram bør omfatte begrænsning i områdets udnyttelse af turisterhvervet. Bl.a. har den øgede oplevelsesturisme forstyrrende effekt på naturområdet.

s. 12 Naturtilstand er allerede høj. Det er uforklaret hvad der mangler. På grund af den gode naturtilstand besøges området af mere end 350.000 gæster årligt.

s. 12. Området er ikke robust i forhold til den intense udnyttelse af turisterhvervet. Slitage og forstyrrelse forekommer ligesom ulovlig opgravning af planter.

s. 13 Ud fra en nationaløkonomisk tankegang er det ikke hensigtsmæssigt med et mindre udbud af certificeret træ.

s. 18 Det er uklart hvilke "større naturoplevelser" der er behov for.

s. 18 Indsatser for befolkningens sundhed fx ved cykling bør henvises til andre områder af hensyn til forstyrrelseseffekt

s. 18 Den rekreative udnyttelse af området påvirker området i væsentlig grad og udnyttelsen vil muligvis øges i den kommende planperiode.

s. 20 Rydning af Enebær vil forringe de landskabelige værdier. Der bør sættes på selvforryngelse af bestanden af Enebær

s. 23 Det er en mangel at der ved planens tilgrundlæggende basisanalyse ikke er medtaget viden indsamlet i det tidligere Storstrøms Amt.

s. 24 Der bør sikres selvforyngelse af Enebær

Notat vedr.

Revideret basisanalyse for Natura-2000-område nr. 171 – Klinteskoven m.v.

s. 5 Årsagen til, at der skelnes mellem "fugle" og "arter" er uklar, al den stund at fugle også inddeles i arter.

s. 17 Nogle opfatter naturtypen "hængesæk" som et flydende lag af mos, som kan dannes ved bredder af næringsfattige søer. Når hængesækken i årernes løb dækker hele fladen og søen fyldes op med organisk materiale kan der dannes et kær – overgangsfattigkær, ekstremrigkær – eller der kan dannes en højmose. Måske menes der i det her tilfælde en telmatisk eller limnisk rørsump med flydeplanter.

s. 18 Selve klinteprofilet bør ikke alene kvalitetsvurderes ud fra botaniske kriterier.

s. 24. Det er uklart, hvilke invasive arter, der er observeret på surt overdrev.

s. 37 Det er uklart om der med "højbundsjord" menes almindelig morænejord.

s. 40 Det er uklart om arten Klokkefrø er relevant for området

s. 56 Det er uklart om der er invasive rovdyr i området

s. 59 Tidligere publiceret materiale fra Storstrøms Amt kunne være omtalt i litteraturangivelse

s. 61 Det er uklart om der er konstateret Gyvel i området. Den forekommer angiveligt i naturen på Østmøn og den bør bekæmpes, hvor den forekommer.

Opsummering af indberetning

Nedenfor vises de oplysninger som er blevet indberettet.

Afgiv høringssvar

Afsender af høringssvar	Borger
Afsenders e-mailadresse	
Afsenders telefonnummer	
Interessenttype	Privatperson
Tilføj kontaktperson	
Høringssvaret er af generel karakter	
Områdenavn	Klinteskov og Klinteskov kalkgrund
Områdenummer	171
Datagrundlag	✓
Indsatsprogram	✓
Lovgrundlag	
Modstridende interesser	✓
Målsætninger	✓
Rollefordeling	
Strategisk Miljøvurdering (SMV)	✓
Udpegningsgrundlag og områdeafgrænsning	✓
Økonomi	
Andet relateret til høring af Natura 2000-planer	✓
Skriv høringssvar	Området er under massivt pres fra turisme, som medfører forstyrrelse og slitage. Der er ikke er evidens for påstået tilbagegang af naturværdier. Der er behov for selvforyngelse af enebær og ikke rydning.
Vedhæft dokumenter og/eller billeder	Høring Natura 2000 Klineskov nr. 171 - plan.odt Høring Strategisk Miljøvurdering Natura 2000 Klinten Nr 171.odt Natura 2000- Klinteskov nr. 171 - notat om basisanalyse. .odt

Indsendt 18-05-2022 11:07. Kvitteringsnummer PV-939-8E-3TY.

Til: Arter og Naturbeskyttelse (naturbeskyttelse@mst.dk)
Fra: (Ingen afsender)
Titel: Høringssvar - Naturplaner - Høring af Natura 2000-planer 2022-2027
E-mailtitel:
Sendt: 25-05-2022 22:33

Sag nr. 2022 - 39770: Høringssvar naturplaner - STO - Klinteskoven og Klinteskov kalkgrund

Modtaget via hjemmesiden den 25-05-2022 22:33:50

Kvitteringsnummer: rz5hh5dpvp

N171. Klinteskoven og Klinteskoven Kalkgrund

2.2. Udpegningsgrundlag

Vordingborg Kommune undrer sig over, at Høgesanger fortsat er på udpegningsgrundlaget idet arten ikke er konstateret ynglende i over to planperioder og der således ikke beskrevet indsatser for arten. Den bør formentlig slettes.

3.3. Modstridende interesser.

Under modstridende interesser foreslår Vordingborg Kommune, at MST beskriver, hvorledes det forholder sig såfremt habitatskovnaturtyper konverteres til kalkoverdrev for at sikre og udvide disse. Hvilke habitatskovnaturtyper skal prioriteres på bekostning af overdrev? Interessekonflikten beskrives kort i 3.1 – Overordnede målsætninger.

4.2 Områdespecifikke retningslinjer

Vordingborg Kommune undrer sig over hvorfor, der ikke er områdespecifikke retningslinjer for de vigtige forekomster af overdrev. Fx retningslinjer om fortsat at sikre sammenhæng mellem forekomster og gøre arealerne mere robuste m.v. Eller en italesættelse af, at der fortsat skal være fokus på at sikre overdrevenes naturtilstand.

Opsummering af indberetning

Nedenfor vises de oplysninger som er blevet indberettet.

Afgiv høringssvar

Afsender af høringssvar	Vordingborg Kommune
Afsenders e-mailadresse	
Afsenders telefonnummer	
Interessenttype	Kommunal myndighed
Tilføj kontaktperson	✓
Kontaktpersons navn	
Kontaktpersons e-mailadresse	
Kontaktpersons telefonnummer	
Høringssvaret er af generel karakter	
Områdenavn	Kliteskoven og Kliteskov kalkgrund
Områdenummer	171
Datagrundlag	✓
Indsatsprogram	✓
Lovgrundlag	
Modstridende interesser	✓
Målsætninger	✓
Rollefordeling	
Strategisk Miljøvurdering (SMV)	
Udpegningsgrundlag og områdeafgrænsning	
Økonomi	
Andet relateret til høring af Natura 2000-planer	
Skriv høringssvar	Se vedhæftet høringssvar
Vedhæft dokumenter og/eller billeder	N171.docx

Indsendt 25-05-2022 22:33. Kvitteringsnummer RZ-5HH-5D-PVP.